

บทที่ 4

ลักษณะการปกครอง

หลังจากที่ได้รับการสืบทอดตำแหน่งเป็นสุลต่านแล้ว สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ก็ได้ทำภารกิจที่สำคัญต่อเนื่องจากบิดาของท่าน นั่นคือการพยายามเข้าพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล สถานการณ์บ้านเมืองโดยทั่วไปในขณะนั้นอยู่ในช่วงเวลาในการเตรียมการที่จะพิชิต ดังนั้นสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 จึงต้องมีการบริหารการปกครองบ้านเมืองอย่างเป็นระบบ รวมถึงการบริหารด้านการทหาร การใช้กฎหมายต่างๆ การเงินและการคลัง ตลอดจนการบริหารด้านเศรษฐกิจและการค้า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีความพร้อมในการบริหาร การเป็นผู้มีความรู้สามารถ มีไหวพริบปฏิภาณของสุลต่านและที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งนั่นคือ การเป็นผู้มีศรัทธา มีความมั่นคงแน่วแน่ในการปฏิบัติตามหลักการศาสนา ซึ่งสุลต่านได้รับการสั่งสอนอย่างใกล้ชิดจากบรรดานักวิชาการศาสนามาตั้งแต่เยาว์วัย และเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษของท่านตั้งแต่สุลต่านอูมานได้ตระหนักถึงและมีการสั่งเสียให้ปกครองบริหารบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรมตามหลักคำสอนของอัลลอฮ์ไปจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลานสืบไป

4.1 ด้านการปกครอง

4.1.1 ระบบการบริหารการปกครอง

ระบบการบริหารมีผู้บังคับบัญชาสูงสุดคือสุลต่าน ในระบบรัฐสภาได้มีการรวบรวมบรรดาผู้บริหารซึ่งมีการพบปะก่อนเวลาซุฮร¹ ทุกวัน การจัดลำดับสายการบังคับบัญชาเริ่มตั้งแต่สุลต่าน สมาชิกในครอบครัวและบริวาร หัวหน้าฝ่ายต่างๆ ข้าราชการบริหาร และบรรดาอุลามานักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญทางศาสนา

การปกครองในสมัยสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยสุลต่านเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในระบบการปกครอง หลังจากที่ได้ครองราชย์สุลต่านได้ทำการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเพียงบางส่วนที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องการปฏิบัติ ท่านได้ปราบปรามการจลาจลของบรรดาขุนนาง ซึ่งหลายท่านได้ถูกปลดออกจากสภาขุนนางและได้มีการ

¹ หมายถึง เวลาบ่าย เริ่มเมื่อดวงอาทิตย์คล้อยศีรษะไปจนกระทั่งเงาของวัตถุยาวเท่ากับตัวของมัน (บรรจง บินกาซัน, 2547 : 135)

คัดเลือกสภาขุนนางใหม่ทั้งคณะ ซึ่งมีการคัดเลือกจากเหล่าบรรดานักรบที่เรียกว่า Sekban สุลต่านได้เพิ่มค่าตอบแทนให้แก่เหล่าขุนนางและยังเพิ่มอาชญากรรมโทษประหารให้แก่บรรดาเหล่าขุนนางอีกด้วย ต่อมาบรรดาขุนนางเหล่านี้ได้กลายเป็นกองกำลังที่สนับสนุนสุลต่านและคอยให้ความช่วยเหลือในเรื่องการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ทำให้เป็นการเสริมอำนาจ บารมีของสุลต่านให้มากยิ่งขึ้น บรรดาขุนนางบางส่วนได้ถูกให้นำกองทัพไปประจำการ ตามปราสาทต่างๆ ที่ได้พิชิตมา พวกเขาเหล่านี้จะเชื่อฟังคำสั่งโดยตรงจากสุลต่านเพียงท่านเดียวเท่านั้น โดยจะไม่อยู่ภายใต้การบริหารของผู้นำท้องถิ่นนั้นๆ และในแต่ละท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งจากพวกเขา พวกขุนนางจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันการกระทบกระทั่งกันระหว่างชาวมุสลิมกับผู้ที่มีนิกายศาสนาอื่นและเป็นผู้บังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามคำสั่งของสุลต่าน สำหรับวิสัยทัศน์ในการปกครองของสุลต่าน มุฮัมมัดที่ 2 นับว่าแตกต่างจากบรรดาสุลต่านในอดีต พระองค์มีแนวคิดที่กว้างไกล การทำงานของสุลต่านน้อยครั้งที่ท่านจะไปพบปะร่วมประชุมกับสภาคณะบริหารสูงสุดหรือคณะรัฐมนตรีซึ่งเรียกว่า ดิวาน (Divan)¹ (Muhammad Farid Beg, 1993 : 177) ในระบบดิวานนี้จะประกอบด้วยคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีการประชุมทุกวัน ในการประชุมจะมีทั้ง ประธานคณะรัฐมนตรี ผู้พิพากษาศาลทหาร และบรรดาขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสุลต่าน ดิวานจะทำหน้าที่ออกมติต่างๆ จากนั้นมีการปรึกษาหารือและให้ที่ประชุมตัดสินมติเหล่านั้น ('Abd al - Salam 'Abd al 'Aziz Fahmi, 1974 : 151) สุลต่านจะแบ่งหน้าที่ให้คณะบริหารดูแลในเรื่องคำร้องเรียนต่างๆ จากประชาชน ในส่วนที่เป็นเรื่องสำคัญๆ สุลต่านจะเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งตรงกันข้ามกับในสมัยสุลต่านมูรอตที่ 2 สุลต่านจะปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของสภาขุนนาง ซึ่งสภาขุนนางจะมีอำนาจในการปกครองในราชวงศ์มากกว่าสุลต่าน หลังการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลได้สำเร็จ สุลต่านเป็นผู้เลือกบรรดารัฐมนตรีด้วยตนเองทั้งหมดจากบรรดาข้าราชการของท่าน ทำให้สภาขุนนางต้องกลายเป็นผู้ที่ต้องรับคำสั่งจากสุลต่านและปฏิบัติตามคำสั่งของท่านทุกประการ ความสามารถในการบริหารกิจการบ้านเมืองของสุลต่าน ไม่ได้ด้อยไปกว่าความสามารถในการบริหารทางการทหาร สุลต่านเป็นผู้มีประสบการณ์ วิสัยทัศน์ที่แตกต่างจากผู้ปกครองรุ่นก่อนๆ ในการบริหารประเทศสุลต่านเป็นผู้ริเริ่มการบริหารแบบแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ ซึ่งได้เป็น 4 ฝ่ายดังนี้คือ

¹ ระบบดิวานได้ถูกนำมาใช้ในสมัยอูซมานียะฮ์เป็นครั้งแรกในช่วงการปกครองของสุลต่านอูรฮัน ในปีค.ศ. 1326 ถึง 1362 ภายหลังจากที่อาณาจักรซลจุกได้ใช้ระบบนี้มาก่อน จำนวนรัฐมนตรีจะเพิ่มขึ้นตามหน้าที่ที่มีอยู่ในดิวาน (Mehmed Maksudoglu, 1999 : 29)

1. คณะรัฐมนตรี
2. ผู้พิพากษาทางการทหาร
3. ผู้ตรวจราชการแผ่นดิน (คูแลทร์พัย์สินของอาณาจักรอูษมานียะฮ์)
4. เลขาธิการ

สุลต่านได้ส่งผู้พิพากษาทางการทหารไปรับผิดชอบในดินแดนทวีปยุโรป 1 คนและรับผิดชอบในดินแดน อนาโตเลียอีก 1 คน และยังมีขุนนางชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้คอยควบคุม นอกจากนี้ สุลต่านยังเป็นผู้ริเริ่มการตรากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักการเบื้องต้นของตัวบทกฎหมาย บ้านเมืองและกฎหมายอาญาและได้ทำการเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่ว่าด้วยหลักการตาต่อตา ฟันต่อฟันซึ่งเป็นบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำผิด ด้วยการให้อภัยเงินเป็นค่าทดแทน (Muhammad Farid Beg, 1993 : 177) นอกจากการบริหารจะแบ่งรัฐมนตรีเป็น 4 ฝ่ายแล้ว การบริหารบ้านเมืองที่ต้องอาศัยความเป็นหนึ่งอยู่ที่ภายใต้การปกครองของสุลต่านเพียงคนเดียว สุลต่านได้แบ่งการบริหารเป็น 2 ส่วน คือ สำหรับเมืองที่มีขนาดใหญ่ขึ้นได้ให้กษัตริย์ของเมืองเหล่านั้นเป็นผู้ปกครองโดยมีตำแหน่งเป็นบัลกร เบฆ (Baqlar Beg) ส่วนเมืองเล็กๆ นั้นให้ทหารเป็นผู้ปกครองโดยมีตำแหน่งเป็น สันญาค เบฆ (Sanjaq Beg) ทั้งสองตำแหน่งนี้จะทำหน้าที่ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในเมือง และบริหารเกี่ยวกับการทหาร (Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1987 : 154) ผู้นำทั้งสองมีหน้าที่ปกครองเมืองของตนและเข้าร่วมสงครามกับราชวงศ์อูษมานียะฮ์ ในช่วงแรกที่สุลต่านเข้าไปปกครองเมืองต่างๆที่ได้พิชิตมา พระองค์จะปล่อยให้ผู้ปกครองเมืองนั้นๆ มีสิทธิที่จะปกครองตนเองและให้ประชาชนในเมืองเหล่านั้นสามารถเลือกผู้ปกครองของตนเองได้โดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีความสามารถที่อยู่ในเมืองของตนขึ้นมาเป็นผู้ปกครอง สำหรับกฎหมายต่างๆที่ใช้ในการปกครองให้อยู่ภายใต้กฎหมายของราชวงศ์อูษมานียะฮ์และอยู่ใต้การปกครองของสุลต่าน หากเมื่อใดผู้ปกครองเมืองประพฤติตนอยู่นอกกรอบของกฎหมายและพยายามตั้งตัวที่จะทำการปฏิวัติซึ่งเป็นอันตรายต่อราชวงศ์ สุลต่านก็จะปลดผู้ปกครองเหล่านั้นและให้ประชาชนเลือกขึ้นมาใหม่ หน้าที่อีกประการหนึ่งสำหรับเมืองต่างๆที่อยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของราชวงศ์อูษมานียะฮ์ ก็คือการตอบรับเพื่อการเข้าร่วมรบในสงครามต่างๆ และต้องจัดเตรียมกำลังทหารที่มีอยู่ให้พร้อมเพรียง ซึ่งสิ่งนี้เป็นข้อตกลงระหว่างราชวงศ์อูษมานียะฮ์กับเมืองต่างๆที่อยู่ใต้การปกครอง เมืองเหล่านี้ต้องส่งกองกำลังทหารม้า พร้อมด้วยเสบียงอาหาร ที่เป็นทรัพยากรที่มีอยู่ นอกจากนี้สุลต่านได้ทำการปรับปรุงหน่วยงานต่างๆ ที่มีเจ้าหน้าที่ที่อยู่มาแล้วและไม่สามารถปฏิบัติงานได้ออกไปและคัดเลือกเจ้าหน้าที่คนใหม่ที่เหมาะสมกับงานเหล่านั้นเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แทน ซึ่งการคัดเลือกบุคคลนั้นมีหลักเกณฑ์ที่มาตรฐานกำหนดไว้ ในการบริหารปกครองมีการกระจายอำนาจให้กับฝ่ายต่างๆ เพื่อสะดวกในการบริหาร หัวหน้าแต่ละฝ่ายจะเป็นเสมือนตัวแทนของสุลต่านซึ่งจะมีความ

รับผิดชอบในหน้าที่ และต้องตระหนักอยู่เสมอต่อนโยบายหลักสำคัญที่สุดท่านได้กำหนดไว้ (Ali Muhammad Ash-Shalabi , 2003 : 188 –189)

ระบบการปกครองของสุลต่านมุฮัมมัด ที่ 2 ภายหลังจากพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล ได้สร้างความพอใจให้กับประชาชนทั่วไปเป็นอย่างยิ่ง มีความภาคภูมิใจในการที่ได้อาศัยในดินแดนที่มีความปลอดภัย สงบสุข ห่างไกลจากความชั่วร้าย ประชาชนทุกคนจะได้รับความยุติธรรม , ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีความแตกต่างระหว่างคนรวยและคนยากจน แท้จริงเมืองที่อยู่ใต้การดูแลของสุลต่านมุฮัมมัด ที่ 2 มาจากความร่วมมือกันของคนส่วนใหญ่ที่มาจากเชื้อชาติเติร์ก, อาหรับ , สเปน , และยิว โดยเฉพาะประชาชนที่มาจากสเปน ผู้คนเหล่านี้เคยได้รับการถูกกดขี่และทรมานโดยศาสนจักรของคริสต์นิกายคาทอลิก สำหรับกรุงอิสตันบูลไม่ได้เป็นเพียงเมืองหลวงของอาณาจักรออตโตมานียะห์เท่านั้นแต่ยังเป็นศูนย์กลางการเมืองระดับโลกอีกด้วยและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าของบรรดาผู้ที่เป็นปรปักษ์กับสุลต่านมุฮัมมัด ที่ 2 ซึ่งภายหลังจากพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลทำให้แสดงถึงความสามารถ ในการจัดการ การบริหารบ้านเมือง การมีความเมตตากรุณา และการให้ความยุติธรรมต่อประชาชน ทำให้บรรดาชาวคริสเตียนเกิดความเลื่อมใสและรักในตัวสุลต่านมุฮัมมัด ที่ 2 และให้การยอมรับในคำตัดสินของท่าน (Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1987 : 164 - 165)

4.1.2 ระบบสภาขุนนาง (Divan)

การบริหารการปกครองของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้จัดระบบดิวาน (Divan) หรือสภาสูงสุด อยู่ภายใต้การดูแลของสุลต่าน ซึ่งสุลต่านจะอยู่ในตำแหน่งสูงสุดของดิวาน และได้วางตำแหน่งหัวหน้าแม่ทัพให้เป็นขุนนางอันดับหนึ่ง (vizier)¹ สุลต่านได้ใช้ระบบการบริหารนี้ตลอดช่วงการปกครองของสุลต่าน นอกจากนี้มีการจัดระบบดิวานโดยให้มีการจัดประชุมเกี่ยวกับเรื่องสำคัญๆจำนวน 4 วัน ตั้งแต่วันเสาร์จนถึงวันอังคาร และการทำหน้าที่นี้ขุนนางทุกคนจะต้องมาปฏิบัติโดยพร้อมเพรียงกัน หลังจากการประชุมขุนนางทุกคนจะต้องกลับไปทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สำหรับจำนวนสมาชิกในสภาขุนนางจะอยู่ที่คำสั่งของสุลต่านซึ่งได้มีการเพิ่มจำนวนจาก 3 คนเพิ่มเป็นจำนวน 4 คน การจัดลำดับความสำคัญของตำแหน่ง อันดับแรกเป็นตำแหน่งของ

¹ วิเซียร์ (vizier) หรือ (vezir) เวซิริ เป็นตำแหน่งขุนนางหรือรัฐมนตรีในดิวานของสุลต่านและเป็นสมาชิกในสภาของราชวงศ์

หัวหน้าขุนนางชั้นผู้ใหญ่ (grand vizier)¹ เป็นเสมือนตัวแทนของสุลต่าน ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายบริหารทั้งหมดซึ่งมีอำนาจรองลงมาจากสุลต่าน มีหน้าที่ดูแลพระราชบัญชาหรือตราประทับ² เพื่อประทับตราคำสั่งต่าง ๆ มีหน้าที่ดูแลการประชุมของดีวาน และมีหน้าที่จัดประชุมพิเศษในช่วงบ่ายของดีวาน ที่สถานที่พักของเขา และจะมีนายทหารคอยจัดส่งข้อความไปยังสุลต่านที่พระราชวัง ส่วนในวันศุกร์ท่านก็จะทำหน้าที่ในมัสยิด ในวันพุธท่านจะมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับศาลทหารที่เรียกว่าคาซาร์เคอร์ (Kazarker) เป็นต้น (Franze Barbinger, 1978 : 114)

สภาขุนนางเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของสุลต่าน สุลต่านได้ยกเลิกการประชุมที่ทำอย่างสม่ำเสมอของสภาขุนนางและมีการมอบหมายให้หัวหน้าคณะขุนนางเป็นผู้ดูแล ภายในพระราชวังทอปคาเปอ (Topkapi) มีห้องทำงานสำหรับสุลต่านอยู่ติดกับห้องประชุมของสภาขุนนางเมื่อใดที่มีการประชุมสภาขุนนาง สุลต่านจะนั่งฟังการประชุมในห้องทำงานและจะมีส่วนร่วมในการลงมติในหัวข้อที่สุลต่านต้องการ (Norman Itzkowitz, 1972 : 54)

การฟื้นฟูระบบการบริหารบ้านเมืองนั้นในขั้นแรกสุลต่านมุฮัมมัดดวงบาทาของบรรดาขุนนางในการเข้าควบคุมอำนาจทางการเมือง และได้ถอดถอนบรรดาขุนนางที่ต้องการแย่งชิงราชบัลลังก์ ดังเช่นมีการเคลื่อนไหวต่อต้านของบรรดาขุนนางที่เป็นสมาชิกในครอบครัวของชันดาร์ลี (Çandarlı) ในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1453 หลังจากการพิชิตเพียง 2 วัน ชันดาร์ลีได้ถูกปลดออกจากตำแหน่ง เนื่องจากสุลต่านได้ทราบว่าเขาได้รับสินจากฝ่ายไบแซนไทน์ให้ทำการขัดขวางการเข้าโจมตีไบแซนไทน์ ทำให้การโจมตีในครั้งนั้นประสบความล้มเหลว ทรัพย์สินของชันดาร์ลีถูกยึดให้เป็นของหลวง และตัวเขาเองก็ถูกจำคุกพร้อมกับสมาชิกในครอบครัวบางคน จากนั้นสุลต่านได้ให้ ซากานอส ปาชา ซึ่งเป็นที่ปรึกษาที่ใกล้ชิดกับสุลต่าน รับหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะขุนนางคนต่อไป จากเหตุการณ์นี้ทำให้การสรรหาบุคคลเพื่อรับตำแหน่งสำคัญ ๆ นั้น ถือเป็นสิทธิของสุลต่านเป็นผู้เลือก และต่อมาตำแหน่งขุนนางได้กลายเป็นตัวแทนของสุลต่านในการบริหารรัฐบาล (Stanford J. Show, 1976 : 58) การจับกุมตัวชันดาร์ลีในฐานะเป็นกบฏมีขึ้นภายหลังจากที่ได้พิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลเพื่อเป็นการลงโทษต่อผู้ที่ไม่หวังดีต่อการปกครองของสุลต่าน สุลต่านได้ยึดอำนาจคืนจากเขาและกีดกันคนอื่นๆ ที่สนับสนุนเขา ต่อมาสุลต่านได้พบกับอูร์ฮันและก็ได้ตัดสินใจประหารชีวิตเขาเนื่องจากเป็นกบฏ พร้อมกับน้องชายของเขาคืออะห์เมด ซึ่งได้ถูกลงโทษด้วยการแขวนคอ (Halil Inalcik, 1973 : 26)

¹ หมายถึง เอกอัครมหาเสนาบดี

² ตราประทับเรียกว่า Muhur-i-humayun (คถมนรจนี บากาและมุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ, 2542 : 153)

จากที่ได้กล่าวมาบรรดาขุนนางที่มีความสำคัญและคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก่สุลต่านได้แก่

1. อิศหาก ปาชา (Ishak Pasha) เคยดำรงตำแหน่งเป็น grand vizier
2. มะห์มูด ปาชา (Mahmud Pasha) ได้ดำรงตำแหน่งเป็น grand vizier ต่อจากอิสหาก ปาชา¹
3. ซารูชา ปาชา (Saruca Pasha) ดำรงตำแหน่งเป็นขุนนางอันดับสอง หรือ the second vizier เป็นผู้ที่บิดาของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 คือสุลต่านมูรอดที่ 2 ให้ความรัก เคารพและไว้วางใจ¹
4. ซากานอส ปาชา (Zaganos Pasha) เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่ได้รับคามไว้วางใจจากสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ด้วยเช่นกัน

4.1.3 ความสำคัญของสภาขุนนาง

ความสำคัญของสภาขุนนางเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะขุนนางซึ่งมีความสำคัญหลายประการดังนี้ (Norman Itzkowitz, 1972 : 54)

1. มีหน้าที่ดูแลสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการบ้านเมือง
2. ทำหน้าที่เป็นคณะบริหารสูงสุดของอาณาจักร
3. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารดูแลกิจการในกองทัพ
4. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายปฏิบัติการดำเนินการบริหารบ้านเมือง
5. ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายเกี่ยวกับการคลัง
6. ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายเกี่ยวกับการศาลยุติธรรม

---

¹ (Franze Barbinger, 1978 : 115)

4.2 ด้านการทหาร

กองกำลังทางทหารหรือเจนนิซารี (Janissary) นับว่ามีส่วนสำคัญกับความสำเร็จในยุคของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เนื่องจากเป็นกำลังสำคัญที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่สุลต่านในการเข้าไปพิชิตยังเมืองต่างๆ นอกจากนี้ระบบการจัดการด้านการทหารของอาณาจักรอูษมานียะฮ์มีการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาศักยภาพมากขึ้นเกี่ยวกับอาวุธยุทธโศปกรณ์ มีการฝึกซ้อมการใช้อาวุธ การจัดทำเสื้อเกราะ การทำอานม้า มีการสร้างคลังอาวุธ มีการสร้างกำแพงค่ายทหาร มีความหลากหลายในการแบ่งทหารออกเป็นกลุ่ม เช่นกลุ่มทหารม้า ทหารบก ทหารปืนใหญ่ ทหารสนับสนุนซึ่งเป็นฝ่ายสวัสดิการคอยช่วยเหลือทหารกลุ่มอื่นๆจนถึงในสนามรบ ช่วยเหลือเกี่ยวกับการหาเชื้อเพลิง อาหารต่างๆ ให้แก่นักรบ มีทหารอีกกลุ่มหนึ่งที่สำคัญสำหรับการรบมีชื่อเรียกว่า อัลฆอมาญียะฮ์ (al - Ghamajiah) ทหารกลุ่มนี้จะคอยช่วยขุดหลุมหลบภัยในช่วงที่เข้าประชิดกับกำแพงเมือง และมีอีกกลุ่มหนึ่งที่มีหน้าที่จัดเตรียมน้ำให้กับบรรดาทหารของกองทัพ การพัฒนาทางทหารสุลต่านก็ได้สร้างโรงเรียนด้านการทหารขึ้นมีการศึกษาในหลายๆด้านที่เกี่ยวข้องกับการทหาร เช่น ด้านการแพทย์ สัตวแพทย์ วิศวกรรม และภูมิศาสตร์ เป็นที่รู้โดยทั่วไปว่าระบบการทหารในสมัยนี้มีความเป็นระบบมากขึ้น (Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1987 : 162)

การบริหารจัดการด้านการทหารนั้นผู้ที่เป็กำลังสำคัญก็คือ ฆาซี (Ghazi) หรือเหล่าบรรดาทหารนักรบที่ต่อสู้เพื่อศาสนา มีอิทธิพลทางการทหาร และยังเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเมืองในอูษมานียะฮ์อีกด้วย เป็นกองกำลังที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับอาณาจักรมุสลิมอูษมานียะฮ์ ด้วยการสามารถขยายดินแดนเข้าไปยังยุโรป ในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และมหาสมุทรอินเดีย (Michael Cook, 1976 : 39)

การบริหารทางด้านการทหารในสมัยสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 สามารถพิจารณาได้จาก การนำกองทัพทหารไปพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลด้วยยุทธวิธีที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

4.2.1 การเตรียมความพร้อมก่อนการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล

จักรพรรดิที่ปกครองกรุงคอนสแตนติโนเปิลในช่วงนี้คือ จักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 11 ได้ขึ้นครองราชย์ในปีส.ศ. 853 ในขณะที่มีอายุยังอยู่ในวัยหนุ่ม พระองค์ตระหนักดีว่ากรุงคอนสแตนติโนเปิลถึงแม้จะมีกำแพงป้องกันอย่างแข็งแกร่งแต่กำลังทหารขณะนี้มีสภาพอ่อนแอในการที่จะเผชิญกับกองกำลังที่มีความแข็งแกร่งของอูษมานียะฮ์ จักรพรรดิคอนสแตนตินจึงได้เสียดุลทุ่มเทอย่างมากในการที่จะป้องกันภัยจากศึกสงครามในครั้งนี้ ดังนั้นจึงจำเป็นประการแรก

ที่ได้ดำเนินการก็คือ การเชื่อมสัมพันธ์และขอความสนับสนุนจากเมืองต่างๆในยุโรป ท่านได้ขอ แต่งงานกับบุตรสาวของกษัตริย์เซอร์เบีย ซึ่งนางเคยเป็นภรรยาของสุลต่านมูรอตที่ 2 และเป็นหม้าย มีอายุ ประมาณ 50 ปี ในขณะที่จักรพรรดิคอนสแตนตินมีอายุน้อยกว่านาง แต่นางก็ปฏิเสธการขอ แต่งงานในครั้งนี้เพราะนางได้อุทิศตัวให้กับศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ ต่อมาพระองค์ได้ขอแต่งงาน กับบุตรสาวของกษัตริย์แห่งทริบ โชนด้วยเหตุผลเพื่อต้องการขยายดินแดนของไบแซนไทน์และขอ หมั้นกับบุตรสาวของกษัตริย์อัลกัรณ แต่ก็ไม่สำเร็จเนื่องจากเกิดสงครามกับกองทัพมุสลิมของ อุษมานียะฮ์ หลังจากนั้นจักรพรรดิคอนสแตนตินก็เคยคิดที่จะแต่งงานกับบุตรสาวของกษัตริย์ญุมสุ ริยะฮ์บุณฑุกียะฮ์ แต่ก็มีอุปสรรคที่ต้องปฏิเสธการแต่งงานครั้งนี้เพราะเกรงว่าคนทั่วไปจะเข้าใจ ว่าต้องการให้ความสำคัญกับคนลาตินและจากการปฏิเสธการแต่งงานนี้ทำให้ชาวบุณฑุกียะฮ์มี ความรู้สึกที่ถูกเกลียดชัง ถูกกลบหลุม ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวบุณฑุกียะฮ์ไม่ได้ให้ความ ช่วยเหลือเท่าใดนักเมื่อครั้งที่กรุงคอนสแตนติโนเปิลถูกโจมตีจากกองทัพมุสลิม แต่ถึงอย่างไร จักรพรรดิคอนสแตนตินก็ไม่ได้มีความรู้สึกวิตกกังวลและสิ้นหวังเพราะท่านคิดว่าเมื่อใดก็ตามที่ กรุงคอนสแตนติโนเปิลถูกปิดล้อมโดยกองทัพมุสลิมเมื่อนั้นก็จะได้รับความช่วยเหลือจากชาวยุโรป โดยทันที จักรพรรดิคอนสแตนตินได้ส่งสาส์นไปยังกษัตริย์ต่างๆในยุโรป โดยมีใจความว่า

“ เมื่อใดที่กรุงคอนสแตนติโนเปิลตกอยู่ในกำมือของชาวมุสลิม
อิตาลี¹ ก็จงรื้อรับมือกับสงครามของชาวมุสลิม “

และกล่าวถึงการพยายามร่วมมือกันระหว่าง 2 คริสตจักร นั่นคือคริสตจักร โรมันตะวันออกและ ตะวันตก แต่แล้วความพยายามนี้ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 357)

สำหรับอาณาจักรอูษมานียะฮ์นั้นมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการทำสงคราม เพื่อพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล โดยสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้ใช้ความสามารถในการบริหารทาง การทหารอย่างสุขุมรอบคอบ ซึ่งสุลต่านได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆดังนี้

¹ เมืองฟินีเซีย (Phinisia)

² สันตะปาปาและชาวคริสเตียนแห่ง โรมันตะวันตก

4.2.1.1 การเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจ

สุลด่านมุฮัมมัดที่ 2 มีความพยายามในการหาวิถีวิธีเพื่อการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล ประการสำคัญก็คือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับบรรดานักรบ นักต่อสู้ทั้งหลายจนสามารถเกิดนักรบมุสลิมราว 250,000คน นับว่าเป็นกำลังสำคัญที่ยิ่งใหญ่ให้กับกองทัพอิสลามเมื่อได้เปรียบเทียบกับเมืองอื่นๆ ซึ่งมีการฝึกซ้อมการสู้รบ การใช้กำลังต่อสู้และการใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์ต่างๆ นอกจากนั้นยังได้เพิ่มความตั้งใจในเรื่องของการญihadเพื่อศาสนาอิสลามอีกด้วย การโน้มน้าวจิตใจให้บรรดานักรบมุสลิมได้ตระหนักถึงตัวบทหะดีษที่กล่าวถึงกลุ่มคนที่สามารถพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล สุลด่านได้ยืนยันจากหะดีษข้างต้นว่านักรบที่ดีที่สุดก็คือ บรรดานักรบทั้งหลายของท่านนั่นเอง และในการเตรียมความพร้อมท่านยังได้ให้บรรดาอุลามามาเข้าไปมีส่วนร่วม โดยการเทศนานำบทบัญญัติจากอัลกุรอานมาเพื่อโซโลมจิตใจบรรดานักรบให้เกิดความกล้าหาญ มีความตั้งใจในการญihadครั้งนี้

จักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 11 ได้รู้ถึงความพยายามในการที่จะเข้ามาพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลของสุลด่านมุฮัมมัดที่ 2 ทำให้เขาได้ยกเลิกพันธะสัญญาต่างๆ ที่ทำกับอาณาจักรอุมัยยะฮ์ไว้ก่อนหน้านี้นี้ กษัตริย์คอนสแตนตินได้ส่งสาส์นเพื่อข่มขู่สุลด่านมุฮัมมัดเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวแต่สุลด่านมุฮัมมัดก็มิได้เกิดความรู้สึกหวั่นวิตกแต่อย่างใดและยังให้การตอบรับสาส์นนั้นด้วยดี

สิ่งดังกล่าวนี้ได้ทำให้บรรดานักรบของกองทัพมุสลิมได้มีการเตรียมพร้อมฝึกฝน ทั้งทางด้านจิตใจ ด้านร่างกาย สุลด่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้ตระหนักถึงความเดือดร้อนทุกข์ยากที่ประชาชนของท่านได้ประสบ โดยเฉพาะการรุกรานของชาวคริสเตียนที่เข้ามาทั้งทางทะเล และทางบก ทำให้ สุลด่านมุฮัมมัดที่ 2 มีความพยายามเพิ่มมากขึ้นในการเข้าไปพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล

4.2.1.2 การรวบรวมอาวุธยุทธโศปกรณ์

สุลด่านได้ให้ความสำคัญต่อการเตรียมอาวุธเพื่อการสู้รบ อาวุธที่สำคัญก็คือปืนใหญ่ ท่านได้ให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญการทำปืนใหญ่มีชื่อว่า อูรบาน เป็นผู้จัดเตรียม การมาของเขาได้รับการดูแล และให้เกียรติเขาเสมือนกับเป็นผู้นำคนหนึ่ง ปืนใหญ่ที่ผลิตและเป็นที่รู้จักคือปืนใหญ่สุลด่าน มีขนาดใหญ่มากต้องใช้กำลังคนและสัตว์เป็นจำนวนมากในการลากปืนใหญ่นี้ สุลด่านเป็นผู้ที่ทำการทดลองการใช้ปืนใหญ่นี้ด้วยตนเอง อานุภาพของปืนใหญ่นี้มีเสียงดังไปไกล

จนถึง 13 ไมล์ และสามารถยิงได้ไกลถึง 1 ไมล์ การขนย้ายครั้งนี้ได้เคลื่อนที่จากเอเดรียโนเปิลมายังคอนสแตนติโนเปิลเพื่อวางไว้หน้าประตูเมือง ใช้เวลา 2 เดือน (Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1987 : 82 - 83) สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้สั่งให้อูรบานซึ่งเป็นช่างเหล็กมาทำปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดยาวและมีน้ำหนักมาก อูรบานเป็นชาวเมืองฮังการีและเขาเองเคยทำงานให้กับอาณาจักรไบแซนไทน์ก่อนที่จะมาอยู่กับฝ่ายอูซมานียะฮ์ เขาได้ทำปืนใหญ่จำนวนหนึ่งและกระสุนปืนใหญ่เพิ่มเติม ถึงแม้ก่อนหน้านี้อูรบานที่ 2 ได้ทำไว้แล้วและได้ใช้แล้วในสงคราม แต่ก็ไม่ได้นำไปปรับปรุงแก้ไข เพราะปืนใหญ่ที่เคยใช้ไม่สามารถทำลายกำแพงอันแข็งแกร่งของกรุงคอนสแตนติโนเปิลได้ การออกกระสุนสามารถใช้ได้เพียง 7-8 ครั้งต่อวันเท่านั้น จึงไม่มีสมรรถนะเพียงพอสำหรับการที่จะไปล้อมกรุงคอนสแตนติโนเปิล (Akbar Shah Najeebabadi , 2001 : 411)

ในขณะที่สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 อยู่ที่อิเดิร์นเพื่อบัญชาการ สุลต่านก็ไม่ละทิ้งการเตรียมการทำศึกสงครามที่ยิ่งใหญ่นี้ โดยมีการรวบรวมอาวุธหลากหลายชนิดที่ผลิตจากฝีมือชาวเอเชียและชาวยุโรปมาไว้ที่เมืองอิเดิร์น ขณะเดียวกันได้รับการขัดเกลาจิตใจให้มีความเสียสละต่อผู้ในหนทางของอัลลอฮ์จากบรรดาอูลาม่า และมีความมั่นใจว่าในการต่อสู้ครั้งนี้เป็นที่วาญิบ เป็นหน้าที่สำหรับทุกคนในศุนยานี้เพื่อหวังที่จะได้รับผลตอบแทนที่ดีงามจากอัลลอฮ์ (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 369)

อูรบานเป็นผู้ที่เคยรับใช้อาณาจักรไบแซนไทน์มาก่อน สุลต่านได้ให้ข้อเสนอสำหรับการทำปืนใหญ่ที่ดีที่สุดที่สามารถทำลายกำแพงกรุงคอนสแตนติโนเปิลด้วยการจ่ายเงินค่าจ้างที่มีราคาแพงมาก จนอูรบานไม่มีความลังเลแม้แต่น้อยในการตอบรับข้อตกลงครั้งนี้ และจะทำปืนใหญ่ที่สามารถทำลายกำแพงกรุงคอนสแตนติโนเปิลหรือแม้แต่กำแพงเมืองบาบิโลน (Babylon) แต่สำหรับระยะเวลาออกตัวของปืนใหญ่ อูรบานยังไม่มีแผนแน่ใจ สุลต่านจึงให้มีการทดลองระยะพิสัยของอาวุธ และในเวลาเพียง 3 เดือน อูรบานก็ทำปืนใหญ่ได้สำเร็จ ซึ่งได้ตั้งอยู่ที่ป้อมปราการแห่งใหม่นี้¹ ปืนใหญ่กระบอกนี้ได้ทดลองใช้ครั้งแรกในปีค.ศ.1452 ในเหตุการณ์หนึ่งที่มีเรือขนสินค้าของชาวเวนิส 3 ลำ เดินทางผ่านทะเลดำและได้เข้ามาทางช่องแคบผ่านป้อมปราการของอูซมานียะฮ์ โดยที่ไม่มีกัปตันเรือคนใดปฏิบัติตามกฎของอูซมานียะฮ์ที่ควบคุมการผ่านเข้าออกบริเวณนี้ ดังนั้นจึงถูกโจมตีด้วยปืนใหญ่จากป้อมปราการและถูกเรือลำที่ 3 ซึ่งเรือ 2 ลำแรกผ่านไปอย่างปลอดภัย ทำให้เรือจมนำไปส่วนกัปตันและลูกเรือถูกจับไปเป็นเชลย

¹ ป้อมรูมลี อิศาริ

และถูกส่งไปยังเมืองโดมิติกาที่ซึ่งสุลต่านมุฮัมมัดอยู่บังคับบัญชาในขณะนั้น จากนั้นเชลยทั้งหมดก็ ถูกลงโทษ (Franze Barbinger, 1978 : 78)

อีกทศนะหนึ่งทีกล่าวถึงการผลิตอาวุธปืนใหญ่นี้เช่นเดียวกันว่า ในช่วง เวลาที่มีการเตรียมความพร้อมนั้น ได้มีชายคนหนึ่งเป็นชาวฮังการีมีนามว่า “ อูรบาน “ ได้เข้าพบกับ สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำอาวุธปืนใหญ่ เขาได้เคยเข้าไปในยุโรปเพื่อ เสนอตัวในการต่อเรือแต่ไม่มีกษัตริย์คนใดในยุโรปยอมรับข้อเสนอนี้ ดังนั้นเขาจึงเดินทางไปยัง กรุงคอนสแตนติโนเปิลและได้เสนอตัวเองในการที่จะช่วยต่อเรืออีกครั้ง แต่แล้วกษัตริย์คอนสแตนติโนเปิลก็ไม่ได้รับกับข้อเสนอนี้ ทำให้เขารีบเดินทางไปพบกับสุลต่านมุฮัมมัดทันทีและได้มีการ ต้อนรับเขาด้วยดีด้วยการเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความสามารถตามที่ได้อธิบายมา วันหนึ่งสุลต่าน ได้ถามเขาว่า

“ ท่านมีความสามารถที่จะทำปืนใหญ่ที่ดีที่สุดเท่าที่ท่านเคย ทำมาหรือไม่” อูรบานได้ตอบว่า “ ฉันสามารถทำปืนใหญ่ที่มีอำนาจในการทำลายกรุงคอนสแตนติโนเปิลหรือแม้แต่มืองบาบิโลน อย่างไรก็ตามฉันไม่ใช่ช่างทหารดังนั้นฉันจึงไม่รู้ว่าปืนใหญ่นี้จะถูกตั้งที่จุดใด “ สุลต่านมุฮัมมัดได้ฟังดังนั้นก็ได้ยิ้มและพูดตอบว่า “ ฉันนี้เป็นทหารและฉันเพียงต้องการให้ท่านทำปืนใหญ่เท่านั้น ส่วนการตั้งที่ใดนั้นฉันจะเป็นผู้รับผิดชอบด้วยตัวเอง “

จากนั้นอูรบานก็ได้เริ่มทำปืนใหญ่ เขาได้รับการช่วยเหลือจากช่างทำปืนใหญ่ชาวเติร์ก 2 คน คือ สอเรนุส และมุสลิมุดดิน โดยสุลต่านเป็นผู้คอยควบคุม หลังจากผ่านไปเป็นเวลา 3 เดือนด้วยความมุมานะอูรบานก็สามารถทำปืนใหญ่หลายกระบอกได้สำเร็จและในบรรดาปืนใหญ่ทั้งหมดมีหนึ่งกระบอกที่มีความพิเศษที่สุด และได้มีการทดสอบเป็นครั้งแรกที่เมืองอีเดิร์นซึ่งเสียงของปืนใหญ่ดังไปถึง ระยะทาง 13 ไมล์¹ มีเสียงดังจนแผ่นดินสั่นสะเทือน และมีการนำไปไว้ใกล้กับกำแพงเมืองกรุงคอนสแตนติโนเปิลให้เวลาเดินทางประมาณ 2 เดือนซึ่งถ้าเป็นการเดินทางปกติจะใช้เวลาเพียง 2 วันเท่านั้น นอกจากปืนใหญ่อ้างกล่าวแล้วอูรบานได้สร้างปืนใหญ่ที่มีชื่อว่า “ ปืนใหญ่สุลต่าน “ อีกด้วย การสร้างอาวุธต่างๆเหล่านี้เป็นความพิเศษในยุคของ สุลต่าน

¹ มีระยะทาง 20.92 กิโลเมตร

มุฮัมมัดที่ 2 ที่สามารถเพิ่มกำลังขีดความสามารถให้กับกองทัพมุสลิมได้เป็นอย่างมาก ในเวลาเดียวกันนี้การเตรียมพร้อมทางทะเลก็กำลังดำเนินไปเช่นเดียวกัน มีการเคลื่อนพลของเรือรบเข้าสู่ทะเลคาร์ดานลได้อย่างสะดวก และได้รับรวบรวมเรือรบมาอยู่ที่บริเวณทะเลมาร์มาราเพื่อสกัดกั้นไม่ให้เรือรบจากเมืองอื่นได้เข้ามาในบริเวณนี้เพื่อมาช่วยกรุงคอนสแตนติโนเปิล มีการสร้างเรือรบลำใหม่และซ่อมแซมที่เคยใช้งานมาแล้ว เรือรบของอูซมานียะฮ์มีหลายชนิดด้วยกันจำนวน 400 ลำ แต่ละลำมีอาวุธยุทธโศปกรณ์ครบครัน ในที่สุดสุดท้ายก็ได้เสร็จสิ้นภารกิจการเตรียมความพร้อมจนมาถึงวันที่ 20 รอบีอุลเอาวัล ปี 857 ฮ.ศ. มีการเตรียมทำความสะอาดพื้นที่ในบริเวณรอบๆกรุงคอนสแตนติโนเปิลเพื่อทำสงครามและสกัดกั้นมิให้เมืองอื่นๆได้เข้ามาช่วยกรุงคอนสแตนติโนเปิล มีการจัดเตรียมอาวุธต่างๆ อย่างพร้อมเพรียง สำหรับบรรดานักรบทั้งหลายก็ได้มีการให้กำลังใจเดือนสติและให้จิตใจตั้งมั่นอยู่ในการทำญihadสงครามเพื่ออัลลอฮ์ (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 369)

4.2.1.3 การสร้างป้อมปราการ

สภาพเหตุการณ์ในบริเวณคาบสมุทรยุโรปในขณะนั้นมีการแย่งชิงการเป็นผู้นำทางทะเลทำให้สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้คิดวางกองกำลังเพื่อปกป้องอาณาจักรอูซมานียะฮ์ด้วยการแสดงถึงสมรรถภาพทางการทหารจึงได้สร้างป้อมปราการรูเมลี ฮิสารี (Rumeli Hisari) ขึ้นมาบนชายฝั่งยุโรปอยู่ตรงข้ามกับป้อมปราการ อนาโกลู ฮิสารี (Anadolu Hisari) ซึ่งได้สร้างขึ้นในสมัยปู่ของท่านนั้นคือสุลต่าน บายาซิด หลังจากนั้นทำให้อาณาจักรอูซมานียะฮ์สามารถเข้าควบคุมการเดินเรือในแถบบริเวณนี้เรือทะเลที่จะผ่านทางช่องแคบบอสฟอรัสจะต้องขออนุญาตกับอาณาจักรอูซมานียะฮ์เสียก่อน (Halil Inalcik, 1973 : 26)

ราววันที่ 12 เดือนชะอบาน ปีค.ศ.856 สุลต่านมุฮัมมัดได้พากองทหารจำนวนหนึ่งเดินทางไปยังกรุงคอนสแตนติโนเปิลและได้พักอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 3 วัน หลังจากนั้นสุลต่านก็เดินทางกลับไปยังเมืองอีเดิร์น จุดประสงค์ที่เดินทางไปครั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสอดแนมตรวจดูถึงความพร้อมของกองทหารไบแซนไทน์ ทั่วๆที่สุลต่านเองนั้นรู้วิธีการในการที่จะทำลายป้อมปราการและกำแพงเมืองคอนสแตนติโนเปิลแล้ว แต่ทั้งนี้เพื่อความไม่ประมาท เพื่อความแน่นชัดด้วยการสังเกตการณ์ด้วยตัวเอง และจะได้เตรียมพร้อมด้านสรรพอาวุธที่เหมาะสมและพอเพียงสำหรับสงครามที่จะเกิดขึ้นนี้ (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 362)

การสร้างป้อมปราการรูเมลี ฮิสารีถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งทางการทหาร เพื่อสร้างความพร้อมในการพิชิตและเพื่อสร้างความกดดันให้กับฝ่ายไบแซนไทน์ ทั้งสองฝั่งของ บริเวณช่องแคบบอสฟอรัสมีการวางกองกำลังทหารภายในป้อมปราการทั้งสองแห่ง สุลต่านมุฮัมมัด ได้สร้างป้อมปราการในจุดที่มีความเหมาะสมที่สุดนั่นคืออยู่ตรงกันข้ามกับป้อมปราการที่ถูกสร้างมาแล้วในสมัยสุลต่านบยาซิด บริเวณนี้เป็นจุดที่มีความแคบที่สุดและยังสามารถขอความช่วยเหลือผ่านทางทะเลดำได้สะดวกอีกด้วย ระยะทางระหว่างป้อมรูเมลี ฮิสารีกับกำแพงเมืองคอนสแตนติโนเปิลห่างประมาณ 5 ไมล์ สำหรับการสร้างป้อมแห่งนี้สุลต่านได้นำอุปกรณ์ต่างๆ ในการสร้างพร้อมทั้งช่างก่อสร้าง ช่างฝีมือที่หามาได้ทำอาณาจักรอูมานิเยฮ์ รวมถึงบรรดานักกฎหมาย นักวิชาการ ต่างได้ร่วมมือกันทำงานยกก้อนหิน ดินทราย และอุปกรณ์ต่างๆ การปฏิบัติการครั้งนี้สร้างความกังวลใจแก่กษัตริย์คอนสแตนติโนเปิลเป็นอย่างมากเนื่องจากเห็นความตั้งใจจริงสำหรับการเตรียมพร้อมเพื่อทำศึกสงคราม ดังนั้นจักรพรรดิคอนสแตนติโนเปิลจึงได้รับส่งสาส์นไปยัง สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ฝ่ายอูมานิเยฮ์ล้มเลิกการสร้างป้อมแห่งนี้ สุลต่านได้ตอบกลับไปว่า

“ สิ่งที่ฉันกำลังทำอยู่นี้ไม่ได้หมายถึงต้องการบดขยี้ท่าน แต่ฉันทำไปเพื่อเป็นการป้องกันอาณาจักรของฉันและไม่ได้หมายถึงฉันทำผิดสัญญาและเช่นเดียวกันกับที่รอบกรุงคอนสแตนติโนเปิลมีการวางอาวุธต่างๆมากมายซึ่งท่านก็ไม่ได้มีเจตนาอื่นใดใช่หรือไม่ ฉันคิดว่าท่านคงยังไม่ลืมเหตุการณ์ในสมัยบิดาของฉัน จงกลับไปรายงานแก่เจ้านายของท่านว่า ขณะนี้สุลต่านของอูมานิเยฮ์ไม่ได้เหมือนกับสุลต่านคนก่อน ๆ ความตั้งใจแน่วแน่มีกว่าคนรุ่นก่อน กำลังความสามารถของฉันก็มีมากกว่าคนรุ่นก่อนเช่นกัน ท่านจงกลับไปยังเมืองของท่านอย่างปลอดภัย และจงอย่านำสาส์นเช่นนี้มาที่นี่อีกเพราะมิฉะนั้นแล้วฉันจะเป็นผู้ลงมือฆ่าท่านเอง “

ต่อมาในปี ฮ.ศ. 856 ป้อมแห่งนี้ได้สร้างเสร็จเรียบร้อยใช้เวลาประมาณเกือบ 3 เดือน ป้อมนี้มีลักษณะเป็นสามเหลี่ยม มีกำแพงที่มีความหนา 20 ฟุต มีหอคอยที่มีขนาดใหญ่มีความสูง 32 ฟุต มีการวางปืนใหญ่รอบๆ กำแพงป้อมปราการเพื่อดูแลการเข้าออกของเรือเดิน

ทะเลที่ผ่านเข้ามาในบริเวณนี้ มีการตั้งชื่อป้อมปราการแห่งนี้ว่าโบฆาซ คาเสน (Bogaz Kesen) ต่อมามีการเรียกป้อมนี้ว่า รุเมลี ฮิสารี (Rumeli – Hisari) และในปีเดียวกันนี้สุลต่านได้พยายามแยกเมืองต่างๆในยุโรปที่อยู่ใกล้เคียงคอนสแตนติโนเปิลออกไป สุลต่านได้ใช้ให้แม่ทัพตุรคอน (Turkhan) ใช้กำลังต่อสู้กับเมืองโมราซ และห้ามปรามเมืองตุมาลี ดิมทรีสไม่ให้ส่งเสบียงเพื่อช่วยเหลือแก่เมืองคอนสแตนติโนเปิล จากนั้นก็ได้ส่งกองทหารเข้าไปทำความสะอาด เตรียมพื้นที่ในเขตที่อยู่ใกล้กับเมืองคอนสแตนติโนเปิล จนมาถึงช่วงฤดูหนาวกษัตริย์คอนสแตนติโนเปิลได้ส่งสาส์นมาถึงสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 อีกครั้งเพื่อให้ยกเลิกความตั้งใจที่เข้าโจมตีกรุงคอนสแตนติโนเปิล ทำให้ สุลต่านได้ตอบกลับไปว่า

“ หากกษัตริย์ของท่านรู้สึกกลัวในสงครามครั้งนี้ ก็จงยกกรุงคอนสแตนติโนเปิลให้กับฉัน และฉันสัญญาว่ากองทหารของฉันจะไม่ไปสร้างความเดือดร้อนให้กับใครก็ตาม ไม่ยุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ใดทั้งสิ้น ผู้ใดที่เห็นชอบกับข้อเสนอเหล่านี้ก็จะอาศัยอยู่ในคอนสแตนติโนเปิลต่อไป ด้วยความสันติสุข และหากผู้ใดต้องการย้ายอพยพออกไปก็จงอพยพออกไปด้วยความสันติสุขเช่นกัน “¹

หลังจากที่ได้รู้ถึงความตั้งใจแน่วแน่ของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 จักรพรรดิกรุงคอนสแตนติโนเปิลที่ 11 ก็ได้พยายามที่จะทำลายป้อมรุเมลี ฮิสารี แต่ก็ถูกต้านทานโดยกองกำลังอูซมานียะฮ์จนล่าถอยออกไป จากนั้นก็ได้มีความพยายามอีกหลายครั้งแต่ไม่ประสบความสำเร็จจากสงครามที่ต่อสู้ระหว่างชาวโรมันและชาวมุสลิมครั้งนี้ทำให้ชาวโรมันเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 362)

ภายหลังจากที่ได้สร้างป้อมรุเมลี ฮิสารี เสร็จเรียบร้อยแล้ว สุลต่านก็ได้เริ่มปฏิบัติการในการเข้าไปประชิดกรุงคอนสแตนติโนเปิล และในช่วงสุดท้ายของการล้อมเมืองคอนสแตนติโนเปิลใช้เวลาประมาณ 54 วัน ในราววันที่ 6 เมษายน จนถึง 29 พฤษภาคม 1453 ค.ศ.² กองทัพอูซมานียะฮ์ได้มีการเตรียมการสำหรับการป้องกันถอยร่นที่จะเกิดขึ้นจากกองกำลังของฝ่ายคริสเตียนที่มาจากตะวันตก บรรดาขุนนางบางส่วนได้มีความเห็นที่จะให้มีการประนีประนอม

¹ คูใน Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1987 : 92 และ ‘Abd ‘Aziz Ibrahim, 1419 : 375

² ตรงกับวันที่ 25 รอมิอุลเอาวัล ฮ.ศ. 857 จนถึง 20 ญะมะดีลเอาวัล ฮ.ศ. 857

กับฝ่ายคริสเตียน แสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สำหรับซากานูซ ปาชา (Zaganuz Pasha) มีความเห็นว่าถ้าหากเกิดการต่อสู้กันเมื่อใด กองทัพอูมานิเยฮ์จะต้องมีชัยชนะและมีความเป็นไปได้ที่กองทัพ อูมานิเยฮ์จะสามารถพิชิตเมืองนี้ได้ก่อนที่ความช่วยเหลือจากกองทัพของอิตาลีจะมาสมทบกับกองทัพของไบแซนไทน์ (Michael Cook, 1976 : 40)

4.2.2 การเจรจาขอความร่วมมือ

ก่อนที่จะเกิดสงครามสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้ทำสนธิสัญญากับเมืองเล็ก ๆ ที่อยู่รอบๆ กรุงคอน สแตนติโนเปิลเช่นเมืองกาลาตา (Galata) มัจญ์ด (Majd) และเวนิส โดยให้เมืองเหล่านี้อยู่นิ่งเฉยไม่ให้เข้าไปร่วมทำสงครามครั้งนี้กับฝ่ายไบแซนไทน์ แต่แล้วบรรดาเจ้าเมืองเหล่านี้ก็ได้ผิดสัญญาและเข้าร่วมมือกับฝ่ายไบแซนไทน์

ความพยายามที่จะพิชิตคอนสแตนติโนเปิลของสุลต่านในครั้งนี้ทำให้กษัตริย์แห่งคอนสแตนติโนเปิลเกิดความหวั่นวิตก ท่านจึงได้พยายามที่จะเปลี่ยนความตั้งใจของสุลต่านเพื่อหยุดเลิกการทำสงครามโดยวิธีการเจรจายื่นข้อเสนอจะมอบทรัพย์สินสมบัติ เงินทองต่างๆ มากมาย เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้กษัตริย์คอนสแตนตินต้องขอความช่วยเหลือไปยังเมืองต่างๆ ในแถบประเทศยุโรป ตลอดจนต้องไปขอความช่วยเหลือกับฝ่ายคริสเตียนคาทอลิก ซึ่งเดิมทั้งสองฝ่ายมีแนวทาง หลักการศาสนาไม่เหมือนกัน (Ali Muhammad Ash-Shalabi , 2003 : 105)

จักรพรรดิคอนสแตนตินได้รู้ถึงความต้องการของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ในการที่จะเข้าพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล จึงได้มีการยกเลิกสัญญาที่ทำไว้ก่อนหน้านี้กับฝ่ายอูมานิเยฮ์และส่งเสริมให้เมืองที่อยู่ใต้การปกครองของอูมานิเยฮ์ก่อกบฏทำให้สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เกิดความเคร่งเครียดในการเผชิญสงครามกับฝ่ายกบฏ ซึ่งนำโดยอิบรอฮีมผู้นำแห่งกูร์มาน (Kurman) และบรรดาเจ้าเมืองต่าง ๆ เช่น เมืองกัร์เมีย (Karmia) อีเคิร์น (Edirn) และมุนตะชา (Muntasha) เป็นต้น จักรพรรดิคอนสแตนตินยังได้ปล่อย อูรคอนแม่ทัพของอูมานิเยฮ์ให้เป็นอิสระและสนับสนุนให้มีการช่วงชิงอำนาจจากสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 และยังสามารถส่งสาส์นโดยให้ข้อเสนอเพื่อทำการขู่คุกคามสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ซึ่งสุลต่านก็รับไว้ด้วยดีและจะพิจารณาข้อเสนอนี้อีกด้วย หลังจากที่มีการปราบปรามฝ่ายกบฏและสุลต่านสามารถเข้าควบคุมเมืองฮัรดานะฮ์หรืออีเคิร์น ได้สำเร็จ หลังจากนั้นได้ทำการเตรียมพร้อมในการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 359)

4.2.3 ความสำคัญของการทำสงคราม

สิ่งที่น่าสนใจสำหรับความสำคัญของกรุงคอนสแตนติโนเปิลมีประเด็นสำคัญดังนี้

4.2.3.1 ประวัติอาณาจักรไบแซนไทน์

ในปีค.ศ. 305 ได้เกิดสงครามกลางเมืองระหว่างผู้นำของโรมัน 2 คน คือ ลิซินิอุส (Licinius) กับ คอนสแตนติน (Constantine) ผลปรากฏว่าคอนสแตนตินได้รับชัยชนะเหนือ ลิซินิอุส ในสมรภูมิใกล้เมืองไบแซนเทียม (Byzantium) ในปีค.ศ. 324 และได้สถาปนาตนเองขึ้นเป็นจักรพรรดิของโรมัน ในปี ค.ศ. 330 จักรพรรดิคอนสแตนตินได้ทรงย้ายเมืองหลวงของจักรวรรดิโรมันจากกรุงโรมมายังเมืองไบแซนเทียม และภายหลังที่จักรพรรดิคอนสแตนตินได้ย้ายเมืองหลวงมายังเมืองไบแซนเทียมแล้ว ได้ให้เปลี่ยนชื่อเมืองเป็นกรุงโรมใหม่ หรือ โนวาโรม (Nova Rome : New Rome) อย่างไรก็ดี ภายหลังที่จักรพรรดิคอนสแตนตินสิ้นพระชนม์ในปีค.ศ. 337 เมืองโนวาโรมได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น คอนสแตนติโนเปิล (Constantinople) เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติแด่พระองค์ ต่อมาในปี ค.ศ. 395 จักรพรรดิธีโอโดซิอุส ที่ 1 ได้ทรงแบ่งอาณาจักรโรมันออกเป็น 2 ส่วน เพื่อพระราชทานให้แก่พระราชโอรส 2 พระองค์ คือ เจ้าชายอาร์คาดีอุส (Arcadius) ได้ครองอาณาจักรโรมันตะวันออก ซึ่งมีกรุงคอนสแตนติโนเปิลเป็นเมืองหลวง และเจ้าชายโฮโนริอุส (Honorius) ได้ครองอาณาจักรโรมันตะวันตก ซึ่งมีกรุงโรมเป็นเมืองหลวง ในขณะที่อาณาจักรโรมันตะวันตกได้ถูกทำลายและล่มสลายไปในปี ค.ศ. 476 ซึ่งนำไปสู่ยุคมืดในยุโรปอาณาจักรโรมันตะวันออกได้เจริญรุ่งเรืองสืบมากกว่า 1,000ปี ภายหลังการล่มสลายของอาณาจักรโรมันตะวันตก นักประวัติศาสตร์ได้เรียกอาณาจักรโรมันตะวันออกว่า ไบแซนไทน์ (Byzantine) ตามชื่อเมืองไบแซนเทียม อาณาจักรไบแซนไทน์ได้หันมารับภาษาและวัฒนธรรมของกรีกซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในอนาโตเลียมาตั้งแต่ครั้งที่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์เข้ามายึดครองอนาโตเลียในศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสตกาล ภาษาละตินของโรมันจึงค่อยๆ ถูกแทนที่โดยภาษากรีกและได้กลายเป็นภาษาที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในอาณาจักรไบแซนไทน์ในเวลาต่อมา อาณาจักรไบแซนไทน์ได้เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดในสมัยของจักรพรรดิจัสติเนียน (Justinian) ครองราชย์ระหว่างปี ค.ศ. 527 – 565) จักรพรรดิพระองค์นี้เป็นผู้สร้างวิหารเซนต์โซเฟียอันยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นเพชรเม็ดเอกของสถาปัตยกรรมแบบไบแซนไทน์ จนสิ้นรัชกาลของจักรพรรดิจัสติเนียน อาณาจักรไบแซนไทน์ค่อยๆเสื่อมอำนาจลงตามลำดับ และในปี ค.ศ. 1204 กรุงคอนสแตนติโนเปิล

ถูกโจมตีและยึดครองโดยกองทหารครูเสด¹ (Crusaders) เป็นเวลาถึง 6 ปี ความเสียหายจากการโจมตีและยึดครองครั้งนี้ ได้ส่งผลให้อาณาจักรไบแซนไทน์เสื่อมอำนาจลงอย่างรวดเร็ว สำหรับพระนามจักรพรรดิโรมันในยุคที่กรุงคอนสแตนติโนเปิลเป็นเมืองหลวงมีดังนี้

1. คอนสแตนตินที่ 1	ปกครอง ปีค.ศ. 330 – 330
2. คอนสแตนตินที่ 2	ปกครองปีค.ศ. 337 – 360
3. จูเลียน (Julian)	ปกครองปีค.ศ. 360 – 363
4. โจเวียน (Jovian)	ปกครองปีค.ศ. 363 – 364
5. วาเลนส์ (Valens)	ปกครองปีค.ศ. 364 – 378
6. กราเทน (Gratien)	ปกครองปีค.ศ. 378 – 383
7. ซีโอดอซิวส (Theodosius I)	ปกครองปีค.ศ. 383 – 395

(ไพศาล หรรพาศิษย์กิจ, 2546 : 23 – 24)

4.2.3.2 ลักษณะภูมิศาสตร์

เนื่องจากลักษณะภูมิศาสตร์ของกรุงคอนสแตนติโนเปิลถูกล้อมรอบด้วยทะเล 3 แห่ง ด้วยกันคือ ช่องแคบบอสฟอรัส , ทะเลมาร์มารา, และทะเลดำเป็นการยากที่จะนำเรือรบเข้าไปในเขตพื้นที่ดังกล่าวได้ อีกทั้งยังมีป้อมปราการที่แข็งแกร่งยิ่งใหญ่อยู่โดยรอบ กรุงคอนสแตนติโนเปิล มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ส่วนหนึ่งอยู่บริเวณริมชายฝั่งของทะเลมาร์มารา อีกส่วนหนึ่งอยู่ริมอ่าวโกลเดน ฮอร์น ทั้งสองส่วนมีกำแพงที่ป้องกันการโจมตีที่หนักหน่วง และอีกส่วนหนึ่งอยู่บริเวณดินแดนในยุโรป มีการสร้างกำแพงปิดกั้น 2 ชั้นและมีความยาว 40 ไมล์ สำหรับกำแพงที่ทอดยาวจากทะเลมาร์มาราไปจนถึงอ่าวโกลเดน ฮอร์นนั้น มีป้อมที่มีความสูง 40 ฟุต (Akbar Shah Najeebabadi , 2001 : 411)

¹ ในสงครามครูเสดครั้งที่ 4 ระหว่างปีค.ศ. 1202 – 1204 เป็นความประสงค์ของสันตะปาปาอินโนเซนต์ที่ 3 (Innocent III) แห่งคริสจักรตะวันตก เพื่อต้องการปล้นทรัพย์สินกรุงคอนสแตนติโนเปิลซึ่งเป็นเมืองที่ร่ำรวยและเป็นศูนย์กลางคริสต์ศาสนาทางตะวันออก (ประจักษ์ ช่วยไต้, 2521 : 172)

ความพยายามที่จะเปิดเมืองคอนสแตนติโนเปิลของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ทำให้ได้ตระหนักถึงปัญหาที่กองกำลังทหารมุสลิมต้องเผชิญอยู่รอบด้าน การถูกโจมตีจากชาวคริสเตียนทั้งทางทะเลและทางบกทำให้ประชาชนและบรรดาทหารมุสลิมต่างได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ซึ่งในสมัยสุลต่านมูรอตที่ 2 ก็ได้เผชิญกับเหตุการณ์อย่างนี้ก่อนหน้าที่จะเกิดสงครามวีรนา (Varna) และในสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ก็ได้รับผลกระทบจากการกระทำของชาวคริสเตียนอีกเช่นกัน จนสุลต่านได้กล่าวสาบานว่าเช่นเดียวกับที่บิดาได้เคยสาบานไว้ว่า

“หากอัลลอฮ์ ชุบชะฮานะฮฺวะตะอะลา ได้ยกภัยพิบัตินี้ออกจากฉัน แน่อนฉันจะยกทัพไปพิชิตคอนสแตนติโนเปิลทันที”

จากคำสาบานนี้ทำให้สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 มีความตั้งใจที่จะพิชิตให้ได้แต่ก็ยังไม่ได้รับความสำเร็จจากอัลลอฮ์ ชุบชะฮานะฮฺวะตะอะลา ถึงอย่างไรก็ตามสุลต่านก็ไม่หมดความตั้งใจ ท่านยังคงนึกถึงคำสั่งเสียของบรรพบุรุษอยู่เสมอว่าสักวันจะต้องพิชิตเมืองนี้ให้สำเร็จ และในช่วงเวลาของการเตรียมความพร้อมเพื่อทำสงครามครั้งนี้ อาณาจักรอูษมานียะฮ์ตระหนักอยู่เสมอว่าชาวไบแซนไทน์นั้นกำลังหาวิธีการที่ทำลายความหวังของสุลต่านโดยการใช้เล่ห์กลอุบายใส่ร้ายแก่อาณาจักรอูษมานียะฮ์ทำให้เมืองต่างๆที่อยู่ในฝั่งยุโรปต่างกลายเป็นปรปักษ์กับอูษมานียะฮ์ สุลต่านได้ทราบถึงจุดประสงค์ของการกระทำสิ่งต่างๆเหล่านั้น สาเหตุก็เพราะต้องการกำลังสนับสนุนเพื่อต่อสู้กับอูษมานียะฮ์และเสริมความแข็งแกร่งให้กับกองทัพไบแซนไทน์ นอกจากนั้นยังได้มีการจับกุมบรรดาผู้นำ ผู้มีความสำคัญกับอูษมานียะฮ์ แล้วก็ปล่อยตัวเป็นอิสระหลังจากที่ได้สร้างความมัวหมองโดยการใส่ร้ายกองทัพอูษมานียะฮ์ (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 359)

4.2.4 การเตรียมการรับศึกจากกองทัพอูษมานียะฮ์ของอาณาจักรไบแซนไทน์

เมื่อจักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 11 ได้รับสาส์นจากสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 แล้ว ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกับบรรดาเจ้าเมืองต่างๆเพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมรับสงครามครั้งนี้ โดยมีบางส่วนเสนอให้ทำตามข้อตกลงของสุลต่าน แต่มีความเห็นของอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ทำสงคราม เพื่อปกป้องกรุงคอนสแตนติโนเปิลจนถึงวินาทีสุดท้าย และในที่ประชุมได้มีข้อสรุปว่าให้มีการทำสงครามต่อสู้กับอูษมานียะฮ์และได้ตอบปฏิเสธข้อเสนอสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 พร้อมกับส่งสาส์นตอบปฏิเสธกลับไปว่า

“ โอ้ พระเจ้า แท้จริงหากเรายอมทำตามข้อเสนอของท่าน
นั่นหมายถึงเราต้องจ่ายญิซยะฮ์ให้กับอูมาเนียฮ์ ดังนั้นเราขอ
สาบานว่า จะต่อสู้เพื่อปกป้องกรุงคอนสแตนติโนเปิลจนถึงวินาที
สุดท้าย หากไม่ประสบความสำเร็จเราก็จะฝังบัลลังก์ไว้ได้กำแพง
เมือง “ (‘Abd al - Salam ‘Abd al - ‘Aziz Fahmi, 1987 : 116)

เมื่อสุดค่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้รับสาส์นนี้แล้ว ท่านมีความรู้สึกเสียใจที่ไม่สามารถ
หลีกเลี่ยงการเกิดสงครามและท่านก็ได้พูดว่า

“ ดีแล้ว เวลาที่จะพิชิตคอนสแตนติโนเปิลได้เข้ามาใกล้แล้ว ข้า
อาจจะได้รับชัยชนะหรือไม่ก็ได้หลุมศพเป็นสิ่งตอบแทน “ (Salim
al Rashidi ,1989 : 119)

หลังจากนั้นจักรพรรดิคอนสแตนตินได้เขียนจดหมายถึงสันตะปาปาแห่งกรุงโรม
ให้ร่วมมือกันต่อสู้กับอาณาจักรอิสลาม ซึ่งเขามั่นใจว่าจะได้รับการยอมรับการร่วมมือกันระหว่าง
คริสจักรแห่งคอนสแตนติโนเปิลและคริสจักรแห่งโรม การเชิญชวนครั้งนี้ทำให้เกิดการรวมตัวของ
โลกคริสเตียนและนับเป็นสงครามครูเสดหนึ่งกับชาวมุสลิมเช่นเดียวกับเมื่อครั้งที่ชาวคริสเตียนได้
ร่วมกันทำสงครามครูเสด¹ เพื่อพิชิตบัยตุล มัคดิส²(เยรูซาเล็ม) มีการรวบรวมจำนวนทหารได้เป็น
จำนวนมาก ต่อมาสันตะปาปานิโคลัสที่ 5 ได้ประกาศทำสงครามครูเสดและจะได้อผลตอบแทนที่
คุ้มค่า ทำให้กองทัพจำนวนมากที่มาจากสเปนและเมืองคัสโกล์ได้เข้าร่วมรบในสงครามครั้งนี้ที่กรุง
คอนสแตนติโนเปิล สันตะปาปาได้คัดเลือกกองทหารที่มีความแข็งแกร่งให้อยู่ในการควบคุมของ
บาทหลวงในคริสตจักร ส่วนกองทัพบกและกองทัพเรือที่มาจากเวนิสและจันัว ถูกวางกำลังไว้
ด้านหน้ากรุงคอนสแตนติโนเปิล และจักรพรรดิคอนสแตนตินให้มีการสร้างป้อมปราการรอบๆกรุง
คอนสแตนติโนเปิลเพื่อปกป้องชาวเมืองที่มีอยู่ประมาณ 100,000 คนซึ่งได้รับความช่วยเหลือ

¹ หมายถึง การทำสงครามทางศาสนาระหว่างศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม

² ปีค.ศ. 1099 ตรงกับ ฮ.ศ. 492 ในช่วงการปกครองของราชวงศ์ฟาติมีย์ ซึ่งชาวคริสเตียนได้ยึดเมืองเยรูซาเล็ม และ
ทำลายบ้านเมืองสร้างความเสียหายอย่างมาก ทำให้ชาวมุสลิมเสียชีวิตจำนวน 70,000 คน (Muhammad al- Arus
al- Mutawwi , 1982 : 54)

เกี่ยวกับเงินทองที่ขอบริจาคจากชาวเมืองในการสร้างป้อมดังกล่าว(Akbar Shah Najeebabadi , 2001 : 411)

นอกจากนี้จักรพรรดิคอนสแตนติน ก็มีการเตรียมพร้อมโดยการซ่อมบำรุงอาวุธ ยุทโธปกรณ์ และตรวจตราประตูเมือง มีการรวบรวมเสบียงอาหารรวมถึงรวบรวมอาวุธที่มีอยู่เพื่อ การสู้รบครั้งนี้ นอกจากนี้พระองค์ยังได้ส่งสาส์นไปยังฝรั่งเศสและเมืองอื่นๆในยุโรปเพื่อขอกำลัง สนับสนุนโดยมีเนื้อความว่า

“ เป็นที่ชัดเจนแล้วว่าฝ่ายศัตรูต้องการที่จะรวม 2 ดินแดนเข้าด้วยกัน
นั่นคือดินแดนตะวันออกและดินแดนตะวันตก ดังนั้นจึงต้องขอ
ความช่วยเหลือด้านกำลังทหารเพื่อที่จะได้รับชัยชนะในครั้งนี้ “

แต่ก็ไม่มีเมืองใดให้ความสนใจในการขอความช่วยเหลือครั้งนี้เนื่องจากกษัตริย์ของแต่ละเมืองกำลัง วุ่นวายอยู่กับปัญหาในบ้านเมืองของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามยังมีความช่วยเหลือจากบางส่วนที่มี การส่งกองกำลังมาช่วยเสริมบ้างเล็กน้อยซึ่งได้ช่วยให้ความรู้สึกหวาดกลัวของประชาชนที่อยู่ใน กรุงคอนสแตนติโนเปิลลดน้อยลงบ้าง ในเวลาเดียวกันมีเรือรบ 2 ลำจากเมืองบนคูเกียฮ์ได้มาถึงยัง ช่องแคบบอสฟอรัสและสามารถเข้าไปในอ่าวโกลเดน ฮอร์น ทำให้สันตะปาปาคาร์ดินาล จาก โรมันตะวันตกสั่งให้กองทหารจำนวน 200 นายเข้ามาช่วยเหลือเพื่อจะได้รวมกันจาก 2 ทวีป คือ โรมันตะวันตกและตะวันออก จากนั้นก็ตามมาด้วย เรือรบอีก 8 ลำเข้ามาสมทบรวมถึงเสบียงอาหาร ถูกส่งมาให้กับประชาชนชาวคอนสแตนติโนเปิล และแม่ทัพจัสติเนียนก็ได้้นำกำลังกองทัพเรือที่ บรรทุกอาวุธยุทโธปกรณ์และกองกำลังทหารจำนวน 800 นายเข้ามาเสริม ซึ่งได้สร้างความยินดี ให้แก่กษัตริย์คอนสแตนตินเป็นอย่างมาก และได้มอบตำแหน่งให้จัสติเนียนเป็นแม่ทัพใหญ่ใน สงครามครั้งนี้ หลังจากที่ได้รับตำแหน่งแล้ว จัสติเนียนได้จัดระเบียบและวางแผนในการวางกอง กำลังทหาร โดยแบ่งหน้าที่ให้ทหารของเมืองต่างๆอยู่ตามจุดต่างๆและมีการวางปืนใหญ่ที่มีขนาด เล็กบนกำแพงเมือง ส่วนประชาชนทั่วไปก็ถูกฝึกให้เตรียมความพร้อมในการสู้รบเช่นเดียวกันซึ่งไม่ มีใครที่จะยอมพ่ายแพ้และให้เมืองนี้ตกอยู่ใต้การปกครองของกองทัพมุสลิมโดยเด็ดขาด นอกจากนี้ กษัตริย์คอนสแตนตินที่ 11 ได้ให้แม่ทัพจัสติเนียนและผู้ติดตามวางกำลังในจุดที่สำคัญๆเนื่องจา กการเป็นผู้ที่มีความสามารถของแม่ทัพ เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ และเป็นผู้มีประสบการณ์อย่างมาก จากการทำศึกสงคราม จักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 11 ได้ให้สัญญาแก่แม่ทัพผู้นี้ว่าจะมอบดินแดนให้ เขาปกครองหากว่าเขาได้ทำให้กองทัพมุสลิมพ่ายแพ้ไปและสามารถปกป้องกรุงคอนสแตนติโนเปิล ปลอดภัยได้สำเร็จ จักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 11 มีความมั่นใจในความแข็งแกร่งของกรุง

คอนสแตนติโนเปิลและมาตรการการป้องกันของประชาชนในเมืองเป็นอย่างมาก อีกทั้งมาตรการในการป้องกันการเข้ามาในน่านน้ำของอ่าวโกลเดน ฮอร์น ซึ่งท่านได้ใช้โซ่ที่มีขนาดใหญ่กั้นทางเข้าสู่อ่าวโกลเดน ฮอร์น เพื่อป้องกันการนำเรือรบเข้ามาของกองทัพมุสลิม (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 367)

และในปี ค.ศ. 1452¹ จักรพรรดิคอนสแตนตินได้สั่งให้มีการกักตุนอาหาร ทรัพย์สิ่งต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และมีเรือรบที่มาจากยุโรปบรรทุกทั้งทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ อาหารและ ทรัพย์เข้ามายังกรุงคอนสแตนติโนเปิล รวมทั้งบรรดาสถาปนิก วิศวกรและบรรดาทหารที่มาจากที่ต่าง ๆ ในยุโรปก็เดินทางมาถึงกรุงคอนสแตนติโนเปิล พวกเขาเหล่านี้ได้ทำการตรึงโซ่เหล็กที่มีความแข็งแรงอย่างมากที่บริเวณปากอ่าวและได้ผูกไว้ระหว่างทั้งสองด้านริมฝั่งทะเล จนเรือรบไม่สามารถเข้าถึงบริเวณกรุงคอนสแตนติโนเปิลได้ และจะเปิดให้กับเรือรบที่เข้ามาช่วยเหลือทำสงครามครั้งนี้ ส่วนในบริเวณกำแพงเมืองก็มีความแข็งแรงเพียงพอโดยมีป้อมที่มีเส้นรอบวงถึง 14 ไมล์ และมีการเตรียมป้องกันไว้เป็นอย่างดี พวกเขาคิดว่าฝ่ายสุดท้ายมุฮัมมัดที่ 2 คงไม่สามารถทำลายกำแพงเมืองได้ สำหรับกำแพงเมืองที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลมีลักษณะที่ไม่สูงนักซึ่งพวกเขาก็คิดว่าคงไม่มีการโจมตีทางชายฝั่งอย่างแน่นอน นอกจากนี้บริเวณรอบๆเมืองมีการขุดคูเอาไว้และมีการวางปืนใหญ่บนหอคอยที่อยู่ด้านนอกของกำแพง พร้อมกองทหารยิงธนูที่คอยป้องกันศัตรูมารุกราน (Akbar Shah Najeebabadi , 2001 : 412)

จะเห็นได้ว่าในขณะที่กองทัพมุสลิมมีความฮึกเหิมในการเตรียมการพิชิต ฝ่ายไบแซนไทน์เองก็มีการเตรียมการป้องกันอย่างหนาแน่นและรับกุมเพื่อตั้งรับการเข้ามาโจมตีด้วยเช่นเดียวกัน

4.2.5 การพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล

ในที่สุดก็ถึงเวลาที่กองทัพอูษมานียะฮ์จะเข้าโจมตีกรุงคอนสแตนติโนเปิล จักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 11 ได้มีคำสั่งให้ปิดประตูเมืองทั้งหมดและให้จับกุมชาวอูษมานียะฮ์ที่อยู่ในเมืองทั้งหมดด้วยเช่นกัน จากนั้นก็ส่งตัวเชลยพร้อมกับสาส์น ไปยังสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ที่เขียนไว้ว่า

¹ ตรงกับปี ฮ.ศ. 856

“ แท้จริง เป็นที่ปรากฏแล้วว่าท่านเป็นผู้ที่ชอบทำสงครามมากกว่า การอยู่อย่างสันติ ฉันไม่สามารถที่ทำตามคำเรียกร้องของท่านได้จากใจจริงและไม่สามารถปฏิบัติตามด้วยการเป็นผู้ตามของท่านตลอดจนปฏิบัติตามแนวทางของอัลลอฮ์ตะอะลา ถ้าหากเมืองนี้ต้องตกเป็นของท่านมันก็ต้องเป็นไปตามกฎสภาพการณ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างแน่นอน และหากท่านได้รับการคล้อยให้ต้องการความสันติ ฉันจะมีความรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง แต่ถ้าหากไม่ได้เป็นไปตามที่กล่าวมา ฉันก็จำเป็นต้องยกเลิกสัญญาต่างๆที่ทำไว้กับท่าน และจะทำการปิดประตูเมืองทั้งหมดเพื่อเตรียมการต่อสู้แม้จะต้องมีการหลังเลื้อยก็ตาม “ (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 362)

หลังจากที่สุลต่านได้ใช้ความพยายามในการเข้าใกล้คอนสแตนติโนเปิลถึง 10 ครั้ง และในครั้งที่ 11 เป็นความพยายามของบรรดาเหล่านักรบมุสลิมจนกองทัพมุสลิมได้เคลื่อนทัพเข้าใกล้ได้มากที่สุด ในวันที่ 26 รอบิอุลเอาวัล ฮ.ศ. 857 ซึ่งตรงกับวันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 1453 สุลต่านได้รวบรวมจำนวนทหารได้ประมาณ 250,000คน และได้ออกไปอ่านคุตบะฮ์เพื่อกระตุ้นความตั้งใจในการ ญิฮาด สุลต่านได้ขอคู่อต่ออัลลอฮ์ ﷻ ให้ได้รับชัยชนะหรือไม่ก็ได้พลีชีพในหนทางของพระองค์ นอกจากนี้คำในคุตบะฮ์ยังได้ย้ำเน้นถึงจุดประสงค์ในการทำศึกสงครามและได้ย้ำเตือนถึงความเสียหายในการที่จะเผชิญภาวะศึกสงคราม พระองค์ยังได้อ่านอัลกุรอานที่กล่าวถึงการ ญิฮาด และได้อ่านด้วยบทหะดีษที่กล่าวถึงการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล พระองค์ได้กล่าวว่าความสำเร็จในการเปิดกรุงคอนสแตนติโนเปิลย่อมหมายถึงการสรรเสริญศาสนาอิสลามและบรรดาชาวมุสลิม หลังจากนั้นบรรดาเหล่านักรบของกองทัพอิสลามก็ได้กล่าวคำปฏิญาณ ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮและกล่าวตักบีร์ (Ali Muhammad Ash-Shalabi , 2003 : 113) มีรายงานเช่นเดียวกันนี้ว่าในระหว่างการเดินทางยกทัพครั้งนี้กองทัพมุสลิมได้แวะ ณ สถานที่แห่งหนึ่งใกล้กับกรุงคอนสแตนติโนเปิล สุลต่านได้ลุกขึ้นกล่าว เรียกร้องให้บรรดานักรบทั้งหลายมีจิตใจมั่นคงเข้มแข็งและให้มีความอดทนในการต่อสู้ครั้งนี้ พร้อมด้วยการอ่านอายะฮ์อัลกุรอานและกล่าวถึงหะดีษที่บอกถึงความสำคัญในการทำศึกสงครามครั้งนี้เพื่อหวังผลตอบแทนที่ดีงามจากอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งในดุนยาและอากีเราะฮ์ จากนั้นบรรดา อุลาม่าที่ติดตามไปด้วยคือ เชค อาก ชัมชุดดีน เมลามูฮัมมัด อัลกุรอานี และเมลามูสุร ซึ่งพวกท่านสืบเชื้อสายมาจากท่านเราะฮูล ﷺ ได้ร่วมกันขอคู่อให้อัลลอฮ์ ﷻ ประทานความช่วยเหลือแก่กองทัพมุสลิมในครั้งนี้ด้วย และในวันพฤหัสบดี ที่ 26 เดือนเราะบิอุลเอาวัล ปีฮ.ศ. 857 กองทัพมุสลิมก็เดินทางมาถึงกำแพงกรุงคอนสแตนติโนเปิลและในวันศุกร์ที่ 27

เดือนเราะบิอูลเอาวัล ปีฮ.ศ. 857 สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้เริ่มการโจมตีกรุงคอนสแตนติโนเปิล (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 372) สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้จัดการเกี่ยวกับด้านการทหารก่อนการพิชิตนั้น สุลต่านได้ส่งกองกำลังทหารม้าจำนวน 50,000 นายและจำนวนทหารราบ 20,000 นาย ที่มีความกล้าหาญและมีจิตสำนึกของการเป็นทหารได้วางกำลังทหารรอบๆกรุงคอนสแตนติโนเปิล และเริ่มมีการเผชิญหน้ากับฝ่ายไบแซนไทน์ที่หน้ากำแพงกรุงคอนสแตนติโนเปิล ขณะเดียวกัน กองทัพเรือของ อุษมานียะฮ์ได้มุ่งหน้าเข้าสู่ทะเลมาร์มาราและได้ล้อมอ่าวโกลเดนฮอร์น ที่เป็นท่าเรือกรุงคอนสแตนติโนเปิล สุลต่านได้เลือกกลุ่มทหารที่มีความสามารถให้อยู่ตามจุดต่างๆใกล้กำแพงเมือง และมีเหล่าบรรดานายทหารนักยิงธนูที่ยืนเรียงหน้ากระดาน กระหน้ายิงเข้าไปยังทหารที่อยู่บนกำแพงเมือง สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 สามารถนำทัพตีวงแคบเข้าไปใกล้กำแพงกรุงคอนสแตนติโนเปิลได้อย่างรวดเร็ว จากนั้นได้วางตำแหน่งของปืนใหญ่ เครื่องดีดอาวุธในจุดที่เหมาะสม ที่สามารถเข้าถึงตัวกำแพงเมือง (Akbar Shah Najeebabadi, 2001 : 412)

และก่อนที่จะมีการพิชิตนั้น สุลต่านได้มีการตรวจตรากองกำลังที่อยู่ในค่ายทหาร มีการตักปี่¹ ตะหุลีล² ตลอดเวลาจนทำให้ฝ่ายตรงกันข้ามเข้าใจว่าฝ่ายอุษมานียะฮ์มีการฉลองให้กับชัยชนะแล้ว เมื่อได้ยินเสียงดังกล่าวฝ่ายไบแซนไทน์มีความรู้สึกเกรงกลัว นอกจากนี้ภายในค่ายทหารของอุษมานียะฮ์มีการกล่าวตักเตือนโดยสุลต่านและข้า้เดือนให้บรรดาเหล่าทหารมีความบริสุทธิ์ใจ เสียสละในการญิฮาดครั้งนี้ ในส่วนของบรรดาอุลามาอูที่ติดตามในสงครามนี้ได้ปลุกจิตสำนึกด้วยการอ่านอายะฮุญฮาดในซูเราะห์ อัลอันฟาล ได้บอกถึงความประเสริฐของการตายชะฮีดในหนทางของอัลลอฮ์ และได้ยกตัวอย่าง ผู้ที่ได้ตายชะฮีดมาก่อนหน้านี้จากการพยายามเข้ามาพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลนั้นคือ อนู อาฮูบ อัลอันศอรีและท่านอื่นๆ ('Abd 'Aziz Ibrahim, 1419 : 378 - 379)³

ในขณะเดียวกันอาณาจักรไบแซนไทน์ ได้รวบรวมประชาชนทั้งชายและหญิง มาร่วมทำพิธีขอพร ซึ่งทุกคนต่างรำไห้และขอพรให้บ้านเมืองรอดพ้นจากการล้อมของทหารอุษมานียะฮ์ มีการกล่าวปราศรัยของแม่ทัพจัสติเนียนเป็นครั้งสุดท้ายว่าให้ทุกคนพยายามปกป้องกรุงคอนสแตนติโนเปิลจนวินาทีสุดท้ายถึงแม้จะเสียชีวิตก็ตาม เป็นคำกล่าวที่สร้างความประทับใจจน

¹ การกล่าวสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ กล่าวว่ อัลลอฮุอักบร หมายถึง อัลลอฮุผู้ยิ่งใหญ่

² การกล่าวสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ หมายถึง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์

³ ดูใน 'Abd al - Salam 'Abd al 'Aziz Fahmi, 1974 : 121 และ Yalmas Otonas, 1988 : 1/137

ทำให้ทุกคนที่อยู่ ณ ที่นั่นต่างร้องไห้ จากนั้นก็ร่วมกันขอพรเป็นครั้งสุดท้ายที่โบสถ์ เซนต์โซเฟีย (Yalmas Otonas, 1988 : 1/137)¹

สุลต่านได้ใช้เวลาประมาณ 54 วันในการล้อมกรุงคอนสแตนติโนเปิล โดยเริ่มจากวันที่ 6 เดือนเมษายน จนถึงวันที่ 29 พฤษภาคม 1453 ค.ศ. ฝ่ายอูซมานียะฮ์มีกองกำลังจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000คน ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามมีกำลังที่คอยต้านทานอยู่เพียง 8,500 คน และได้มีการโจมตีด้วยปืนใหญ่สร้างความเสียหายให้กับกำแพงเมืองที่มีความแข็งแกร่งที่สุดในยุคกลางพอสมควร (Halil Inalcik, 1973 : 23)

กองทัพของอูซมานียะฮ์ได้เข้าไปในกรุงคอนสแตนติโนเปิลในเวลาก่อนรุ่งอรุณตรงกับวันอังคาร ที่ 29 เดือน พฤษภาคม สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้นำทัพเดินผ่านประตู เมือง ทอปคาเปร์ อย่างสง่างาม สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ในขณะที่นั้นมีอายุเพียง 21 ปีเท่านั้น (Mehmed Maksudoglu, 1999 : 75)

ในการเข้าพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลในวันแรกนั้นสุลต่านได้เดินทางเข้าไปพร้อมด้วยขบวนทหาร และห้ามปรามการปล้นสะดมทรัพย์สิน สิ่งของ ของประชาชนในเมือง จากนั้นก็ได้เข้าไปยังโบสถ์เฮเกีย โซเฟียหรืออายา โซเฟีย สุลต่านได้ละหมาดในโบสถ์แห่งนี้และได้มีการเปลี่ยนจากการเป็นโบสถ์ให้เป็นมัสยิด สุลต่านได้ประกาศต่อหน้าประชาชนทั้งหลายว่า

“ เมืองแห่งนี้เป็นเมืองหลวงของฉัน มีชื่อว่า อิสตันบูล (Istanbul) “

จากนั้นก็ได้อัปยศบัลลังก์ของซิวซาร์ หรือจักรพรรดิ แห่งไบแซนไทน์ นับว่าเป็นความสำเร็จในสงครามเพื่อศาสนาและเป็นความสำเร็จที่ดีกว่าบรรดาสุลต่านในอดีตที่เคยได้พยายามทำมาก่อนหน้านี้ “ (Halil Inalcik, 1973 : 26)

หลังจากที่สามารถพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลได้สำเร็จ สุลต่านก็ได้จูงม้าเป็นพาหนะเข้าไปยังกรุงคอนสแตนติโนเปิล สุลต่านได้หยุดลงจากม้าแล้วผินหน้าหันไปทางกิบลัต (กะอูบะฮ์) แล้วก็ก้มลงสujudและลุกขึ้นยืนพร้อมกับกล่าวตัวบทหะดีษที่พูดถึง กรุงคอนสแตนติโนเปิล จากนั้นสุลต่านได้เปลี่ยนชื่อจากคอนสแตนติโนเปิลเป็น อิสตันบูล (เมืองแห่งอิสลาม) ในการพิชิตครั้งนี้ทำให้ประชาชนที่นับถือศาสนาคริสต์ได้เข้ารับอิสลาม ด้วยการปฏิบัติของสุลต่านเป็นสิ่งสำคัญทำให้ศาสนาอิสลามได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นอย่างมาก เมื่อสร้างความยุติธรรมให้

¹ ดูใน Salim al Rashidi, 1989: 129 และ ‘Abd al - Salam ‘Abd al ‘Aziz Fahmi, 1974 : 121

เกิดขึ้นในกรุงคอนสแตนติโนเปิลแล้วประชาชนที่กำลังจะอพยพไปยังเมืองอื่นที่ใกล้เคียงต่างหันกลับมายังกรุงคอนสแตนติโนเปิลเพราะมั่นใจในความปลอดภัย

สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้ตระหนักถึงผลที่ได้จากการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลว่า ทำให้อาณาจักรอูมานิยะฮ์มีอำนาจและมีบทบาทขึ้นมาในโลกทันที และการที่จะให้เมืองอิสตันบูล มีความสำคัญมากขึ้นก็ด้วยวิธีการตั้งฐานทัพเรือในที่อิสตันบูล สุลต่านสามารถทำได้หลังจากที่เข้าควบคุมในบริเวณช่องแคบบอสฟอรัสด้วยการสร้างป้อมปราการรูเมลี ฮิสารีในปี ค.ศ. 1452 และทำให้บริเวณทะเลดำแดงอยู่ภายใต้การควบคุมของอูมานิยะฮ์ด้วยการสร้างป้อมขึ้นมาอีก 2 แห่งที่ ชานักคาล (Çanakkale) และจากการสร้างป้อมบอซคาดา (Bozcaada) ทำให้เพิ่มสมรรถนะทางการป้องกันการรุกรานจากภายนอกของอูมานิยะฮ์นั้นมีความมั่นคงปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะบริเวณช่องแคบที่มีการเชื่อมต่อกันระหว่างอนาโตเลียและรูเมเลีย (Rumelia) จนถึงราวปีค.ศ. 1470 มีการเพิ่มจำนวนเรือรบจากจำนวน 30 ลำเป็น 92 ลำ ในปีค.ศ. 1454 กองทัพเรือของอูมานิยะฮ์ได้แล่นเข้าไปยังทะเลดำ และได้บังคับให้ผู้ปกครองเมืองต่างๆที่อยู่บริเวณนั้น ได้แก่ เมืองที่อยู่ใต้การปกครองของเจนัว นั่นคือ เมืองทริบโซน และโมลดาเวีย (Moldavia) ให้มีการจ่ายเงินสนับสนุนเป็นการแสดงถึงการยอมรับในอำนาจอิทธิพลของอาณาจักรอูมานิยะฮ์ (Halil Inalcik, 1973 : 26)

สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ในขณะที่เข้าพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลมีอายุเพียง 21 ปีเท่านั้น สามารถที่จะนำพากองทัพมุสลิมที่มีจำนวนมากจากอนาโตเลียไปยังคอนสแตนติโนเปิล หลังจากได้รับชัยชนะแล้ว สุลต่านได้เปลี่ยนโบสถ์เฮเกีย โซเฟีย เป็นมัสยิดและได้ทำการละหมาดญุมอะฮ์ที่นั่น สุลต่านได้รับการขนานนามว่า “ Sultanul Berreyyn, Hakkanul Bahreyyn, Amirul Muminin, Qamiul Fejereti vel Mushrikin as Sultan ibnus Sultan Mehemmed bin Murad Han “ สุลต่านนูน เบอเรน, ฮักกานุล บะฮเรน, อะมีรุลมุฮัมมีนิน, กอมีอูลฟิเจอร์อดี วัลมุชรีกิน, อัซซุลต่าน อิบนุซซุลต่าน, มุฮัมมัด บินมูรอด ฮัน “ มีความหมายว่า สุลต่านแห่ง 2 ทวีป , เจ้าผู้ครองแห่ง 2 ทวีป , ผู้นำแห่งศรัทธาชน, ผู้ปราบบุคคลที่หันเหออกจากความจริงและมุชรีกิน¹, สุลต่านบุตรของสุลต่าน, มุฮัมมัดบุตรชายของมูรอด ฮัน “ (Mehmed Maksudoglu, 1999 : 75-76)

โทมัส อีร์นุลด์ ได้กล่าวในหนังสือ อัลดอะวะฮ์ อิลลา อัลอิสลาม ไว้ว่า แม้ว่าประเทศอิตาลี เป็นเมืองที่ศาสนาคริสต์มีความเข้มแข็ง และเป็นที่ประทับของสันตะปาปา แต่มีประชาชนจำนวนที่หนีออกจากการปกครองของศาสนจักรที่อิตาลีไปอยู่ใต้การปกครองของอูมานิยะฮ์เนื่องจากพวกเขาเสียใจกับปฏิบัติของ ศาสนจักรที่มีต่อประชาชนจนมีความต้องการที่จะเข้าไป

¹ บรรดาผู้ที่ศรัทธาในพระเจ้าหลายองค์

ร่วมรบกับฝ่ายอูษมานียะฮ์แม้แต่ทหารของยิวก็ได้หนีออกจากศาสนจักรไปเข้าร่วมกับทหารของอูษมานียะฮ์ และพวกเขาก็ได้กล่าวตักเตือนแก่ชาวอูษมานียะฮ์ว่าอย่าให้อูษมานียะฮ์เกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับศาสนจักร ('Abd al - Salam 'Abd al 'Aziz Fahmi, 1974 : 165)

จากรายงานดังกล่าวให้เห็นว่าสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 มีการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดีในการที่จะยกทัพไปตีกรุงคอนสแตนติโนเปิล มีการเตรียมพร้อมทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย รวมถึงองค์ประกอบอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนทหารที่มีมากมาย อาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีอานุภาพ เป็นการบ่งบอกถึงความรอบคอบ

4.2.6 การปฏิบัติต่อประชาชนที่ไม่ใช่มุสลิมหลังการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล

หลังจากที่สุลต่าน มุฮัมมัดที่ 2 ได้เข้าครอบครองกรุงคอนสแตนติโนเปิล สุลต่านได้ปฏิบัติต่อประชาชนที่อยู่ในเมืองด้วยความเมตตาและคอยให้ความช่วยเหลือต่อเชลยศึกที่พ่ายแพ้ต่อสงครามนอกจากนี้ สุลต่านยังได้มีคำสั่งให้บรรดาทหารมุสลิมปฏิบัติต่อเชลยศึกด้วยดีไม่ให้มีการทำร้ายทารุณ และในบางครั้งสุลต่านได้เสียดสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อไถ่ตัวเชลยศึก โดยเฉพาะเชลยที่เป็นเจ้าเมือง และผู้นำทางศาสนาคริสต์ในยุโรป หลังจากที่ได้รับการไถ่ตัวก็ถูกปล่อยเป็นอิสระ สุลต่านได้เข้าพบปะพูดคุยกับบรรดาเจ้าเมืองและผู้นำศาสนาอยู่เป็นประจำเพื่อต้องการให้พวกเขาคลายความกังวลใจและมีความรู้สึกเกรงกลัวลดน้อยลง สุลต่านได้ให้คำมั่นสัญญาว่าพวกเขาสามารถดำรงตนอยู่ในศาสนาและปฏิบัติศาสนกิจของตนได้อย่างมีอิสระเสรีไม่ว่าที่ใดก็ตาม นอกจากนี้สุลต่านได้ให้บรรดาชาวคริสเตียนได้เลือกผู้นำศาสนาของตนจนได้มีผู้นำคนใหม่ชื่อว่า อังมานาเดียส (Agdanius) และได้มีการนำผู้นำศาสนาคนใหม่เข้าพบกับสุลต่านเพื่อเป็นการแสดงความเคารพ ซึ่งสุลต่านได้ให้การต้อนรับและแสดงความเคารพต่อผู้นำศาสนาคริสเตียน มีการร่วมรับประทานอาหารและมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับปัญหาศาสนา การเมืองและสังคม ในการพบปะครั้งนี้ทำให้ฝ่ายคริสเตียนมีทัศนคติที่ดีต่ออิสลาม มีความรู้สึกปลอดภัยที่จะอยู่ภายใต้การปกครองของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ที่มีประสพการณ์ และได้รับการอบรมให้เป็นผู้ที่มีความมั่นคงในศาสนา นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญในความเป็นมนุษย์อีกด้วย เนื่องจากเป็นสิ่งที่น่าประหลาดใจที่ก่อนหน้านี้สำหรับบรรดาประชาชนชาวคริสเตียนพวกเขาคิดว่าหลังการพิชิตแล้วบรรดาชาวคริสเตียนคงจะถูกฆ่าเสียชีวิตทั้งหมด แต่เหตุการณ์กลับตรงกันข้าม สุลต่านได้ปฏิบัติต่อบรรดาชาวคริสเตียนด้วยดี อีกทั้งยังให้เกียรติและอนุญาตให้มีการปฏิบัติศาสนกิจของแต่ละศาสนาอย่างเป็นปกติ (Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1987 : 134)

สุด่านได้สั่งกำชับไม่ให้กองทหารสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนเหล่านั้น พร้อมกับสั่งให้ทุกคนกลับไปยังบ้านเรือนของตนอย่างปลอดภัย และทำการเปลี่ยนแปลงโบสถ์อาซาซึเป็นมัสยิด ส่วนโบสถ์อื่นๆก็ปล่อยให้อยู่เหมือนเดิมและใช้เป็นที่ละหมาดฮัจญ์ในวันเดียวกัน หลังจากที่ได้สั่งให้เอาสัญลักษณ์เครื่องหมายต่างๆ ของคริสเตียนออกไปหมดแล้ว และทำการละหมาดวันศุกร์เป็นครั้งแรกหลังจากที่กรุงคอนสแตนติโนเปิลถูกเปิด (Muhammad Harb, 1989 : 74)

4.2.7 คุณลักษณะของชาวเติร์ก

คุณลักษณะความแข็งแกร่งของชาวเติร์กนั้น ถ้าหากมีการรวบรวมชาวคริสต์ในกรุงคอนสแตนติโนเปิลเพื่อมาสร้างกำแพงเมืองแล้วแน่นอนต้องใช้เวลาอย่างน้อยนับเดือน แต่สำหรับชาวมุสลิมเติร์กแล้วสามารถสร้างได้เพียงคืนเดียวเท่านั้น หรืออาจจะไม่ถึง 24 ชั่วโมง¹ เป็นคุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่ง เด็ดเดี่ยว อดทน มุ่งมั่น และเป็นนักต่อสู้ที่มีความยิ่งใหญ่ และเป็นที่น่าเกรงขาม

สาเหตุที่ทำให้ชาวเติร์กได้รับความสำเร็จในยุคนี้ส่วนหนึ่งก็คือ การมีเทคนิคในการทำสงคราม และมีการจัดการที่มีระบบ ระเบียบเป็นอย่างดี สำหรับเทคนิควิธีการแบบใหม่ที่ใช้ในการสงครามก็คือการใช้กระสุนปืนไฟ ซึ่งได้นำมาใช้ในสงครามครั้งนี้เป็นครั้งแรก (Yalmas Otonas, 1988 : 143)

4.2.8 ความพยายามเพื่อพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลในสมัยเคาะหะบะฮ์

ความพยายามครั้งแรกเกิดขึ้นในสมัยเคาะลีฟะฮ์อูษมาน อิบน์ อัฟฟาน رضي الله عنه ในปลายปี ฮ.ศ. 32 มีแม่ทัพผู้หนึ่งนามว่า มุอาวิยะห์ อิบน์ อับดุลมุฮัมมัด رضي الله عنه ท่านได้รับตำแหน่งให้ไปเป็นเจ้าเมืองซาม ท่านมีความคิดริเริ่มที่ต้องการจะพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลและได้มีการเตรียมพร้อมโดยการเริ่มบูรณะซ่อมแซม มีการสร้างป้อมปราการและกำแพงเมืองในเขตชายแดนบริเวณริมชายฝั่งของอาณาจักรอิสลามในขณะนั้น จากนั้นมีการสร้างโรงงานต่อเรือโดยมีผู้เชี่ยวชาญและช่างแกะสลักที่มาอาศัยอยู่ในเมืองซามและอียิปต์ มาเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือใน

¹ อ้างใน Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1974 : 111

การสร้างเรือรบ (Al - Aqili , 1405 : 95) ต่อมาในปี ฮ.ศ. 34 เกิดสงครามเรือสำเภา ที่เกิดขึ้นระหว่างกองทัพเรือมุสลิมกับกองทัพเรือของไบแซนไทน์ใกล้อ่าวฟินีส์ (Al – Tabari , 1979 : 4) จะเห็นได้ว่าจากรายงานทั้งสองข้างต้น ได้เริ่มมีความพยายามในการที่จะพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลแล้วในช่วงที่มูอาวียะฮ์ เป็นแม่ทัพของเคาะลีฟะฮ์อุมัยมาน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมเท่านั้น เนื่องจากยังไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปพิชิตจากเคาะลีฟะฮ์อุมัยมาน

ในสมัยเคาะลีฟะฮ์มูอาวียะฮ์ ได้ศึกษาวิธีการอย่างจริงจังในการที่จะเข้าไปล้อมกรุงคอนสแตนติโนเปิล พระองค์ได้วางแผนโดยการส่งกองกำลังทหารเรือไปลาดตระเวนในช่วงฤดูหนาวจนเข้าฤดูร้อนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและเป็นระบบ โดยส่งไปปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อคอยสังเกตการณ์และคอยสอดแนมกองทัพและการตั้งฐานทัพของกองทัพไบแซนไทน์ (Al - Aqili , 1405 : 95) และนอกจากนี้ในปีฮ.ศ. 48 เคาะลีฟะฮ์มูอาวียะฮ์ อิบน์อบีสุฟยาน ได้ส่งกองทหารจำนวนหนึ่งเพื่อไปสอดแนมและสังเกตหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ของอาณาจักรไบแซนไทน์เพื่อเริ่มการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล กองทหารสังเกตการณ์ในครั้งนี้ นำโดย มาลิก อิบน์สุบัยเราะห์ อัลสะกุนีย์ ได้เข้าไปยังกรุงคอนสแตนติโนเปิลและสามารถไปใช้ชีวิตตลอดช่วงฤดูหนาวในดินแดนอาณาจักรไบแซนไทน์ (Al – Tabari , 1979 : 455) และในช่วงฤดูหนาวปีเดียวกันนี้ กองทหารจำนวนหนึ่งที่นำโดยอิบน์กูรช อัลบะญะลีย์ก็สามารถที่จะเข้าไปยังไบแซนไทน์จนถึงคอรชะบะห์ และได้เข้าไปใช้ชีวิตที่นั่นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Al – Tabari , 1979 : 86)

สงครามที่เกิดขึ้นในปี ฮ.ศ. 49 เคาะลีฟะฮ์มูอาวียะฮ์ อิบน์อบีสุฟยาน رضي الله عنه ได้ส่งกองกำลังทหารบกและทหารเรือมุ่งหน้าสู่กรุงคอนสแตนติโนเปิล นำโดยแม่ทัพบกชื่อสุฟยาน อิบน์เอาฟี อัลอามิรีย์ และรองแม่ทัพชื่อยะซิด อิบน์ชะญะเราะห์ อัลเราะฮาวีย์ ส่วนแม่ทัพเรือชื่อ ฟุฏอละห์ อิบน์ อุบัยด์ อัลลัยซี (Al – Tabari , 1979 : 86) มีการปิดล้อมกรุงคอนสแตนติโนเปิลซึ่งใช้ระยะเวลาไม่นาน ฝ่ายกองทัพมุสลิมมีการต่อสู้ระหว่างกองทัพจากไบแซนไทน์ตลอดเวลาทำให้ทั้งสองฝ่ายต้องสูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันเกิดโรคฝีดาษได้ระบาดในหมู่กองทหารมุสลิมได้ทำให้การเสียชีวิตของทหารเป็นจำนวนมากขึ้น (Al - Aqili , 1405 : 19) ได้มีการขอความช่วยเหลือไปยังเคาะลีฟะฮ์มูอาวียะฮ์เพื่อขอกำลังเพิ่มเติม จากนั้นกองกำลังสนับสนุนก็ได้เข้าไปให้การช่วยเหลือและนำเสบียงอาหารเข้าไปให้แก่กองทหารที่ได้ตั้งกำลังอยู่ ได้มีการแต่งตั้งให้บุตรชายที่ชื่อยะซิด อิบน์มูอาวียะฮ์เป็นผู้นำทัพ และติดตามด้วยเศาะหาบะฮ์อีกหลายท่านคือ อับดุลลอฮ์ อิบน์อุมัร رضي الله عنه อับดุลลอฮ์ อิบน์อับบาส رضي الله عنه อับดุลลอฮ์ อิบน์ซุเบร رضي الله عنه อับดุลลอฮ์ อิบน์อัมร رضي الله عنه และอับดุลอัยยูบ อัลอันซอรี رضي الله عنه (Ibn Asir , 1406 : 458-459)

4.3 ระบบกฎหมาย

สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เป็นหนึ่งในบรรดาสุลต่านในราชวงศ์อูสมานียะฮ์ที่นำหลักการอิสลามมาใช้ในระบบการปกครองในทวีปยุโรปเป็นบุคคลแรก พระองค์ได้รับสมญานามว่า “อัล ซิด อัลอะซิม “ “ al – Syid al – Azim “ หรือ แกรนด์ ซิมเนอร์ “ Grand Seigneur “ หมายถึง ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 465) และ ในความยิ่งใหญ่นี้ทำให้เมื่อใดที่กล่าวถึงชื่อของสุลต่านมุฮัมมัดชาวยุโรปต่างพากันเกรงขามถึงขนาดว่าภายหลังที่สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้เสียชีวิตไปแล้วเป็นเวลาถึง 10 ปี ชาวยุโรปก็ยังคงมีการเฉลิมฉลองการเสียชีวิตของพระองค์ (Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1987 : 31)

ในสมัยของสุลต่านตัวบทกฎหมายจะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการสู้รบและภัยอันตรายต่างๆ หลังจากที่สุลต่านได้ประกาศใช้กฎหมายทำให้เกิดการณ์เลวร้ายต่างๆผ่านพ้นไป และสามารถทำให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารประเทศมากที่สุด สุลต่านได้ใช้เวลาในช่วงของการครองราชย์ไปกับการรบและการเดินทาง แต่ท่านก็เป็นสุลต่านคนแรกที่เป็นผู้ตรากฎหมายประกอบกับในขณะบริหารซึ่งมีบรรดาผู้รู้ไปจนถึงกลุ่มคณะรัฐมนตรีและบรรดาทหาร

กฎหมายที่ประกาศใช้เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการปกครอง หลักการในตัวบทกฎหมายประกอบด้วย บทบัญญัติอัลกุรอานเป็นทางนำ ซึ่งประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตามและประพฤติตนตามสุนนะฮ์และจากตัวบทหะดีษที่ดีความจาก 4 มัชฮับ ใน 3 ประการหลักนี้ที่สุลต่านจะต้องให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามได้ ในกรณีที่คำสั่งของสุลต่านไปขัดแย้งกับตัวบทของอัลกุรอานและตัวบทหะดีษ บรรดาผู้รู้ก็จะเป็นผู้วินิจฉัยว่าขัดแย้งกับบทบัญญัติข้างต้นและทำให้คำสั่งของสุลต่านจะต้องถูกยกเลิกไป (Akbar Shah, 2001 : 427)

เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการบริหารการปกครอง สุลต่านได้พัฒนาระบบตั้งแต่ระดับชั้นสูงสุดจนถึงล่างสุดนั่นคือระดับผู้บริหารบ้านไปจนถึงระดับประชาชนทั่วไป สุลต่านได้ร่างกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นมาโดยรวบรวมบรรดาอุละมาอ์มารวมให้คำปรึกษาและได้นำหลักการจากบทบัญญัติอัลกุรอานเป็นพื้นฐานของตัวบทกฎหมาย กฎหมายฉบับนี้เรียกว่า Qaanun Namah (กอนุน นามาฮ) หรือ Kanun i osmani (กอนุน อี อูสมานี)¹ เป็นกฎหมายหลักที่นำมาบังคับใช้กับประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์อูสมานียะฮ์ ลักษณะของกฎหมายมีความชัดเจนในเรื่องของหุก่มและบทลงโทษ มีความเท่าเทียมกันในการให้สิทธิต่างๆ แก่ประชาชนไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม และไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดก็ตามสิ่งนี้เป็นหลักการพื้นฐานของหลักการศาสนา (Ali

¹ ดูใน Halil Inalcik, 1973 : 72

Muhammad Ash-Shalabi , 2003 : 186 –189) การตรากฎหมายสุลต่านได้เลือกผู้ที่จะมายกร่างกฎหมายด้วยตนเองอย่างละเอียดจากบรรดาอุละมาอ์ (Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1987 : 154)

ตัวบทกฎหมายกอนุน นามาซ มีการรวบรวมขึ้นโดยทันที หลังจากสุลต่านมูฮัมมัดที่ 2 เข้าไปพิชิตคอนสแตนติโนเปิล ตัวบทของกฎหมายนี้มีการใช้ 2 ช่วงด้วยกัน ในช่วงแรกเป็นตัวบทที่เกี่ยวกับบทลงโทษ ทัวไปที่เกี่ยวกับการจ่ายภาษีของราษฎร ซึ่งการจ่ายภาษีของมุสลิมกับชาวคริสเตียนจะมีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน ในตัวบทที่เกี่ยวกับการจ่ายภาษีนั้นมีการกำหนดการจ่ายภาษี ระบบการจัดเก็บภาษี การจัดทำทะเบียน ข้อกำหนดเกี่ยวกับแรงงาน และข้อกำหนดเกี่ยวกับการตลาด ตัวบทเหล่านี้เป็นการประมวลกฎหมายที่ใช้บังคับในสมัยของสุลต่านมูฮัมมัด และผลที่เกิดขึ้นทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง ส่วนในช่วงที่สองในปี ค.ศ. 1476 จนถึงช่วงสุดท้ายของการครองราชย์ เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบรัฐ ในบทแรกของตัวกฎหมายเป็นการรวบรวมของบทนำซึ่งเกี่ยวข้องกับ คำสั่งต่างๆที่ได้รวบรวมกฎหมายของบรรพบุรุษกับกฎหมายเพิ่มเติมที่สุลต่านได้ร่างขึ้นมา สุลต่านได้เริ่มร่างกฎหมายตั้งแต่เริ่มการปกครอง ในตัวบทนี้แสดงให้เห็นถึงการอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองในระบบการบริหาร หรือผู้ที่ทำหน้าที่ในพระราชวัง มีการใช้ตัวกฎหมายเดียวกัน เช่นในเรื่องของตำแหน่ง เงินรายได้ และ เงินบำนาญ เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าสุลต่านเป็นศูนย์กลางของการบริหารการปกครอง นอกจากนี้ยังมีส่วนแยกจากตัวบท เป็นคำสั่งของฝ่ายนิติบัญญัติ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวางทุ่นระเบิด การผลิตเงินตรา การทำเหรียญกษาปณ์ ประเพณีต่างๆ ระบบการผูกขาด และเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มผู้ที่ต้องเสียภาษี เป็นต้น (Halil Inalcik, 1970 : 72)

สุลต่านได้ร่างกฎหมายเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่ต้องมีให้แกกันและกันระหว่างประชาชนที่ไม่นับถือศาสนาอิสลามกับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและอาศัยอยู่ในเมืองเดียวกัน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเมืองอื่นๆ กฎหมายของสุลต่านยังให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนและลงโทษอย่างหนักหน่วงสำหรับผู้ที่เป็นขโมย ซึ่งทรัพย์สินประชาชนที่สูญจรรไปมา ทำให้ในช่วงการปกครองของท่านบ้านเมืองจึงมีความสงบสุข ร่มเย็นและมีความปลอดภัย

ในบางแห่งสุลต่านยังคงให้ใช้กฎหมายเดิมที่เคยใช้มาแล้วในอดีตก่อนที่พระองค์จะเข้ามาปกครอง ท่านเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อยเท่านั้นเพื่อความเหมาะสมและถูกต้อง (Ali Muhammad Ash-Shalabi , 2003 : 186 –189)

ในระบบกฎหมายของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 มีการร่างกฎหมายกอนุน นามาฮู โดยรวมบรรดาอูลาม่า ผู้รู้ และผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายมาร่วมกันทำ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้ร่างโดยยึดบทบัญญัติอัลกุรอานเป็นหลัก และยึดวิธีการปฏิบัติจากแนวทางของเราะฮูล ﷺ เป็นแบบอย่างในการดำเนินกฎหมายทั้งนี้เพื่อให้สามารถบริหารปกครองบ้านเมืองด้วยวิถีทางของอิสลาม

4.4 ระบบการสาธารณสุขโลก

สุลต่านได้ให้ความสนใจใส่ใจทั้งในเรื่องของการสร้างมัสยิด สถาบันการศึกษา พระราชวัง โรงพยาบาล สวนสาธารณะ และระบบการประปา พระองค์ได้จัดให้มีผู้ดูแลรับผิดชอบฝ่ายต่างๆ อย่างชัดเจน ท่านได้ขอความร่วมมือ ร่วมใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าผู้มีฐานะ ร่ำรวยหรือยากจนในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาให้อาณาจักรอูษมานียะฮ์มีความเจริญรุ่งเรือง และมั่นคง

สุลต่านมีความพยายามที่จะทำให้เมืองอิสตันบูลเป็นเมืองหลวงที่มีความเจริญรุ่งเรือง และน่าอยู่ที่สุด โดยการสร้างความสะดวกสบาย ให้มีความพร้อมในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นแหล่งความรู้วิชาการทุกแขนง เป็นแหล่งเชี่ยวชาญในการรักษาพยาบาล เป็นต้น ท่านได้จัดให้มีคลินิก โรงพยาบาลในทุกๆ แห่งในแต่ละแห่งมีแพทย์ประจำการอยู่ 2 คนและเพิ่มแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเช่น เชี่ยวชาญด้านการตรวจภายใน ด้านการผ่าตัด และด้านการให้ยารักษาโรค นอกจากนี้ยังได้ย้าแก่บรรดาแพทย์ให้ปฏิบัติการรักษาผู้ป่วยอย่างดี มีเมตตาธรรมและให้คำนึงถึงมนุษยธรรม และยังได้กำหนดการปฏิบัติหน้าที่ของบรรดาแพทย์ทั้งหลายให้ทำงานวันละ 2 เวลาในการพบผู้ป่วยรวมถึงให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง สำหรับผู้ที่ทำอาหารให้แก่ผู้ป่วยให้คำนึงถึงลักษณะของโรคแต่ละชนิดว่าสมควรที่จะต้องกินอาหารอะไรที่เหมาะสมกับโรคของผู้ป่วย ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือผู้ปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้จะต้องปฏิบัติโดยไม่คำนึงถึงว่าประชาชนที่มาทำการรักษาจะนับถือศาสนาใดก็ตามจะต้องปฏิบัติด้วยดีเสมอ (Salim al Rashidi, 1989 : 413) นอกจากนี้สำหรับนายแพทย์จะได้ค่าตอบแทนที่เพียงพอ ในการเข้าพบกับผู้ป่วยในวันละ 2 ครั้งนั้น นายแพทย์จะเข้าไปตรวจคนไข้อย่างละเอียด สำหรับการรักษาก็ไม่มีการเก็บค่ารักษาพยาบาลแต่อย่างใด (Mahmud Syid Kottob. 1972 : 461 - 462)

นอกจากนี้นโยบายการบำรุงกรุงอิสตันบูล เริ่มจากการที่สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้เปลี่ยนโบสถ์เฮเกีย โซเฟีย (Hagia Sofia) หรืออายา โซเฟีย (Aya Sofia) ที่ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิของไบแซนไทน์เป็นมัสยิดและได้บริจาคบางส่วนของพื้นที่บริเวณมัสยิดนี้ให้กับกรกุศลเพื่อได้ใช้ประโยชน์ให้เป็นที่สาธารณะดังที่ ลอร์ด คินรอสได้กล่าวไว้ว่า

“พื้นที่บางส่วนของมัสยิดแรกที่ยิ่งใหญ่ในอิสตันบูล ได้ถูกแบ่งให้เป็นที่สาธารณะโดยมีการสร้างตลาดการค้าที่มีขนาดใหญ่ซึ่งมีร้านค้าประมาณ 100 แห่งพร้อมกับเป็นที่เก็บสินค้า และมีร้านค้าอื่นๆอีกประมาณ 100 กว่าแห่งอยู่รอบๆบริเวณเดียวกันนั้น นับว่าเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจการค้าที่บรรดาพ่อค้าต่างมาค้าขายที่นั่น สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ยังได้สร้างมัสยิดของท่านขึ้นมาอีกหนึ่งหลัง โดยที่รอบๆบริเวณมัสยิดมีการสร้าง โรงเรียน อีก จำนวน 8 แห่ง มีนักเรียนประมาณ 600 คน มาศึกษาเล่าเรียนทุกวัน นอกจากนี้มีโรงเรียนสำหรับเด็กเล็ก ห้องสมุด ที่พักสำหรับนักเดินทาง ห้องอาหาร โรงครัวที่ทำอาหารสำหรับแจกจ่ายให้กับคนยากจน โรงพยาบาลที่ไม่คิดค่าบริการในการรักษาผู้ป่วย โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านจักษุแพทย์ ศัลยแพทย์ เกษษกรและโภชนากร เป็นต้น นับว่าการบริหารจัดการด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุขของระบบสวัสดิการแบบอิสลามในช่วงยุคกลางนั้นเป็นลักษณะการบริการให้กับประชาชนโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ”¹

ภายในกรุงอิสตันบูลสุลต่านมุฮัมมัดได้ทำการพัฒนาทำนุบำรุงบ้านเมืองที่ถูกทำลายไปให้กลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง เนื่องจากผลของสงครามทำให้ประชาชนประสบปัญหายากลำบาก ดังนั้นหลังจากการพิชิตสุลต่านได้ห้ามการปล้นสะดมทรัพย์สินของประชาชน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงอิสตันบูล แต่ก็มีการอพยพออกไปเป็นจำนวนมาก สุลต่านจึงได้ออกกฎหมายเพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งกฎหมายนี้มีไว้สำหรับประชาชนที่ยอมอยู่ใต้อำนาจการปกครองและมีการจ่ายภาษีตามกฎหมาย

สุลต่านมุฮัมมัดได้มีนโยบายการเพิ่มประชากรในเมืองโดยวิธีการสร้างงาน ฟื้นฟู และสร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น ที่อยู่อาศัย สะพาน ตลาด ถนน กำแพงเมือง และอุตสาหกรรม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้รับการละเลยตั้งแต่สมัยการปกครองของไบแซนไทน์ และไม่ได้มีการสร้างเพิ่มเติมอีกตั้งแต่นั้นมา ประชาชนที่อยู่ในเมืองมีความเป็นอยู่ที่ลำบากอย่างมาก สิ่งก่อสร้างสาธารณะเช่น บ่อน้ำสาธารณะ ถนนหนทาง ระบบท่อระบายน้ำ ก็ไม่มีการซ่อมแซม ดังนั้น

¹ อ้างใน Mehmed Maksudoglu, 1999 : 88

สุลต่านมุฮัมมัดจึงได้ปรับปรุงสิ่งต่างๆเหล่านี้เพื่อให้ประชาชนในกรุงอิสตันบูลมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในปี ค.ศ. 1455 สุลต่านได้เริ่มสร้างศูนย์กลางทางการค้า ที่ต่อมาได้กลายเป็นศูนย์กลางการค้าที่ยิ่งใหญ่ในศตวรรษนี้ มีการสร้างพระราชวังที่ศูนย์กลางของเมืองนี้และได้เป็นที่รู้จักว่าเป็นพระราชวังเก่า

ในช่วงปี ค.ศ. 1471 สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้ใช้ชีวิตอยู่ที่เมืองหลวงกรุงอิสตันบูลตลอดทั้งปี และในปีนี้การสร้างมัสยิดแห่งใหม่ของสุลต่านได้เสร็จสมบูรณ์ โดยมัสยิดนี้มีชื่อว่า มัสยิดอัลฟาติห์ มัสยิดแห่งนี้ได้เริ่มสร้างประมาณปี ค.ศ. 1463 ในฤดูใบไม้ผลิ ใช้เวลาประมาณ 8 ปีในการสร้าง มัสยิดของสุลต่านผู้พิชิตแห่งนี้มีการสร้างอาคารที่สวยงามหรูหราในพื้นที่บริเวณกว้างขวาง มีโครงสร้างสถาปัตยกรรมในแบบอูษมานียะฮ์ตัวอาคารมีเสาจำนวน 18 ต้น ที่ทำจากหินแกรนิตและหินอ่อนซึ่งมีความแข็งแกร่งเป็นอย่างมาก มีหลังคาโดม จำนวน 22 หลัง มีการแกะสลักตามเสาต่างๆอย่างสวยงาม และมีการแกะสลักซุเราะฮ์อัลกุรอานซุเราะฮ์แรกคือ อัลฟาติหะฮ์ นอกจากนี้ตามเสายังมีการแกะสลักตัวบทหะดีษที่กล่าวถึงการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล¹ บริเวณมัสยิดอัลฟาติห์ ที่มีอาณาบริเวณกว้างขวางนั้นมีการสร้างโรงเรียน จำนวน 8 แห่ง มีหอพักสำหรับนักเรียนอยู่ภายในโรงเรียน มีบริเวณสวนที่เป็นสุสาน และมีหลุมศพของภรรยาสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ชื่อว่า กุลบะฮาร อยู่ที่นี่ มีโรงพยาบาล บ้านพักสำหรับคนยากจน โรงอาหาร และที่อาบน้ำสาธารณะ (Franze Barbinger, 1978 : 293)

4.5 ระบบเศรษฐกิจการค้าและการอุตสาหกรรม

ระบบการค้าและอุตสาหกรรมในอาณาบริเวณอูษมานียะฮ์ มีตลาดการค้าที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาช้านานแล้วไม่ว่าจะเป็นทั้งทางทะเลและทางบก ท่านจึงได้เจริญรอยตามวิธีการสุลต่านในอดีตและได้พัฒนาการค้าให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น มีเมืองท่าขนาดใหญ่ที่มีความเจริญที่ท่านสุลต่านได้เข้าพิชิตทำให้สร้างความกินดี อยู่ดีให้แก่ประชาชนโดยทั่วถึงกัน ซึ่งก่อนหน้านี้นี้เมืองดังกล่าวอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรไบแซนไทน์ และประชาชนเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีความร่ำรวย สุลต่านได้เปิดเมืองใหญ่ ๆ หลายแห่งเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าทำให้เมืองอื่นๆที่อยู่ใกล้เคียงต้องเปิดท่าเรือเพื่อติดต่อการค้าระหว่างกัน แนวทางเหล่านี้ทำให้เกิดโอกาสทองที่ทำให้เมืองต่างๆต้องการมาทำการค้าขายกับอาณาจักร อูษมานียะฮ์ ในขณะเดียวกันการพัฒนาทางด้าน

¹ หะดีษที่กล่าวมาแล้วข้างต้นบันทึกโดยอะฮฺมัด

อุตสาหกรรมก็ยังดำเนินอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการผลิตอาวุธยุทธโปกรณ์ การสร้างกำแพงเมือง เป็นต้น (Ali Muhammad Ash-Shalabi , 2003 : 227)

มีการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมในหมู่ชาวเติร์ก กรีก และ อาร์เมเนียน เป็นหลัก โดยเฉพาะส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตผ้าขนในอนาโตเลียตะวันตก การผลิตผ้าขนแกะในอังการา และคัสตาโมนู การผลิตไหมในบурсาและอิสตันบูล การผลิตผ้าขนสัตว์ ในซาโลนิกา และอิสตันบูล และการผลิตรองเท้า ในอีเคร์น เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลให้ประชาชนต่าง ๆ ที่อยู่ในเมืองตลอดจนประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำธุรกิจการค้า ระหว่างประเทศ นี้ด้วย ทำให้หลายเมืองได้กลายเป็นศูนย์กลางทางการค้า ศูนย์กลางอุตสาหกรรมในยุคนั้นเช่น เมืองอิสตันบูล บурсา และอีเคร์น นอกจากนี้ สุลต่านได้ส่งเสริมการค้าเกี่ยวกับการผลิตเกลือ สบู่ และเทียน เพื่อการเพิ่มรายได้ภายในประเทศ (Stanford Show, 1976 : 60)

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15 อาณาจักรอูซมานียะฮ์ได้มีการพัฒนาด้านการเศรษฐกิจการค้า โดยการเพิ่มเส้นทางการค้าให้มากขึ้นมีการยกเลิกธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นการป้องกันทางการค้ากับชาวเวนิส และเจนัว ภายหลังจากที่อาณาจักรไบแซนไทน์ตกต่ำลง สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้ออกมาตรการลดค่าธรรมเนียม ในอัตรา 2 % ต่อมาในปี ฮ.ศ. 865 ตรงกับปีค.ศ. 1460 สุลต่านได้เพิ่มอัตราภาษีการค้า 4 % สำหรับ และ 5 % สำหรับชาวต่างเมืองที่ไม่ได้อาศัยในรัฐอิสลามและยอมอยู่ภายใต้สนธิสัญญาการค้ากับอาณาจักรอูซมานียะฮ์ เนื่องจากการปกครองในช่วงนี้การเมืองมีความปลอดภัยทำให้สามารถมีการเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจไปยังพื้นที่ห่างไกล กรุงอิสตันบูลได้รับการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปอย่างรวดเร็ว ส่วนเมือง บурсา อีเคร์นและกาลิโปลีก็มีการพัฒนาการค้าขายให้ดำเนินไปอย่างสะดวกเช่นเดิมซึ่งต่อมาได้ทำให้บริเวณเมืองเหล่านี้ได้กลายเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศ ความสามารถของพ่อค้าชาวมุสลิมในด้านการค้ามีความเท่าเทียมกันกับพ่อค้าจากเมืองอื่น ๆ ที่ไม่ใช่มุสลิมที่เป็นชาวกรีก อาร์เมเนีย และยิวที่อยู่ทำการค้าในอิตาลี อุตสาหกรรมที่สร้างชื่อเสียงให้กับอนาโตเลียตะวันตกก็คือ การผลิตผ้าขน การผลิตผ้าขนแกะในเมืองอังการาและโทซา การผลิตเส้นไหมในเมืองอิสตันบูล และบурсา สิ่งเหล่านี้เป็นสินค้าส่งออกไปยังตลาดยุโรป (Halil Inalcik, 1970 : 50)

4.6 ด้านการเงินและการคลัง

ทางด้านนโยบายทางการเงิน การคลังได้รับการปฏิรูปในหลายด้านภายใต้การปกครองของสุลต่านมูฮัมหมัดที่ 2 ซึ่งการปฏิรูปนี้กระทำเพื่อที่ที่ต้องการขยายดินแดนของราชวงศ์อูษมานียะฮ์ออกไปนั่นคือเพื่อการแผ่ขยายอาณาอิสลามให้ยิ่งใหญ่มากยิ่งขึ้น สุลต่านมีความเคร่งครัดและเข้มงวดในการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมากมายมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดในการพัฒนาอาณาอิสลาม

สุลต่านเป็นผู้ดูแลระบบการบริหารการคลัง พระองค์เป็นผู้ที่เคร่งครัดในเรื่องการทำงาน ความรับผิดชอบ และมักจะลงโทษผู้ที่ละเลยต่อหน้าที่ ผู้ที่กระทำการคอร์รัปชัน แต่พระองค์ก็เป็นผู้บังคับบัญชาที่มีจิตใจเมตตา มักให้ความช่วยเหลือต่อผู้ที่เดือดร้อน ยากจนขัดสน ไม่ว่าประชาชนจะนับถือศาสนาใดก็ตาม จนพระองค์ได้รับการขนานนามว่าอบู คัยรอต (Abu Khairat) หรือ อบู หะสะนะฮ์ (Abu Hasanah) บิดาแห่งความดี (Mahmud Syid Kottob. 1972 : 466)

นโยบายสำหรับการเงินและการคลังนี้สุลต่านได้จัดการวางนโยบายด้วยพระองค์เอง มีการปฏิรูปภายหลังจากที่มีการขยายดินแดนไปยังที่ต่างๆ มีการเข้มงวดในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งนโยบายที่สำคัญสามารถสรุปพอสังเขปดังนี้ (Halil Inalcik , 1970 : 304)¹

4.6.1 นโยบายทางการเงิน

สำหรับแนวทางในการพัฒนาระบบการเงินในสมัยของสุลต่านนี้ ท่านได้ผลิตเหรียญ กษาปณ์แบบใหม่ทั้งนี้เพื่อเป็นการใช้จ่าย ส่วนเหรียญเงินเดิมที่เคยใช้ก็ได้ยกเลิกออกจากระบบการเงิน มีการซื้อขายด้วยเหรียญกษาปณ์ในอัตรามูลค่า 5/6 การประเมินค่าในลักษณะนี้ได้ใช้เรื่อยมาในการปกครองของสุลต่านในยุคต่อมา การออกนโยบายเช่นนี้สร้างความไม่พอใจแก่ประชาชนเพราะทำให้มีผลกระทบต่อการใช้เหรียญเงินซึ่งมีมูลค่า 1/6 ในระบบการเงินของอาณาจักรอูษมานียะฮ์ และการบังคับใช้มาตรการนี้สุลต่านได้แบ่งหน้าที่ให้ฝ่ายที่มีชื่อเรียกว่า ผู้ตรวจตราเหรียญเงิน มีหน้าที่ดูแลการใช้เหรียญกษาปณ์แทนการใช้เหรียญเงินในกลุ่มพ่อค้า และกลุ่มกองคาราวาน และจะทำการริบเป็นของหลวงทันทีหากพบมีการชุกช่อนเหรียญ

¹ ดูใน Michael Cook, 1976 : 49

กษาปณ์นั้น นโยบายนี้ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานของการใช้เงินจากการที่มีการร้องเรียนจากพ่อค้าในท้องถิ่นและพ่อค้าระหว่างประเทศ

ในการผลิตเหรียญกษาปณ์สุดต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้ทำการผลิตทุกๆ 10 ปีในช่วงการปกครองของท่านแต่ละครั้งที่มีการผลิตออกมาสุดต่านได้ลดส่วนผสมของแร่เงินในส่วนประกอบการทำเหรียญกษาปณ์ ในช่วงแรกของการผลิตเกิดขึ้นในปี ป.ศ. 1451¹ ในโอกาสของการขึ้นครองราชย์เป็นครั้งที่ 2 ของสุดต่าน การผลิตในช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3 ในปี ป.ศ. 1460/1461² และปี ป.ศ. 1470/1471³ ช่วงสุดท้ายมีการผลิตในปี ป.ศ. 1481⁴ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของการครองราชย์ในการผลิตเหรียญกษาปณ์ช่วงที่ 3 มีการผลิตเหรียญเงินมูลค่า 10 แอคะ (akçe) ในอิสตันบูลและเป็นครั้งแรกที่มีการผลิตเป็นเหรียญทองซึ่งปรากฏในเมืองอิสตันบูลเท่านั้น ซึ่งภายหลังในปี ฮ.ศ. 882 ได้มีการผลิตขึ้นมาอีกสองครั้ง ต่อมา มีการผลิตเหรียญกษาปณ์ในเมือง อีเคร์น บรูสา สคอปโลเจ ไทร์ อามาซา อายาโสลุก เซอร์รีย์ และโนโวบาร์โด มีการผลิตเหรียญทองแดงเรียกว่า แมงฆีร์ (mangir) จำนวนมาก จากนั้นมีการเว้นช่วงในการผลิตและได้ผลิตเหรียญทองแดงเกิดขึ้นในเมือง อิสตันบูล ในหลายครั้งตั้งแต่ปี ฮ.ศ. 867 ปีฮ.ศ.875 ปีฮ.ศ.878 และปี ฮ.ศ. 886 ส่วนในเมืองอีเคร์นผลิตเหรียญทองแดงในปี ฮ.ศ. 861 และ ปี ฮ.ศ. 875 ในเมืองอามาซาได้ผลิตในปี ฮ.ศ. 859 เมืองบรูสาผลิตในปี ฮ.ศ. 861 ปีฮ.ศ. 865 ปีฮ.ศ.867 และปี ฮ.ศ. 868 เมืองไทร์ มีการผลิตเหรียญเงินและเหรียญทองแดงในปี ฮ.ศ. 886 ผลิตเหรียญทองแดงเพียงอย่างเดียวในปี ฮ.ศ. 865 ส่วนในเมืองอังการาและโบลุกมีการผลิตเหรียญทองเช่นเดียวกัน ในเมืองอายาโสลุกมีการผลิตเหรียญทองแดงในปี ฮ.ศ. 865 ในเมืองเซอร์รีย์ และโนโวบาร์โดก็มีชื่อเสียงทางด้านการผลิตเหรียญเงินและเหรียญทองแดงเช่นเดียวกัน (Franze Barbinger, 1978 : 456)

4.6.2 นโยบายการจัดการทรัพย์สินที่ยึดมาได้

ในช่วงของการทำสงครามมีที่ดินจำนวนมากและทรัพย์สินส่วนบุคคลต่างๆ ที่สามารถยึดได้โดยรัฐได้กลายมาเป็นที่ดินของหลวงภายหลังจากปีค.ศ. 1475 มาตรการนี้ได้ทำให้เกิดความไม่พอใจแก่ประชาชนส่วนใหญ่ แม้ว่าที่ดินส่วนใหญ่เดิมเคยเป็นของรัฐมาก่อนหลัง

¹ ตรงกับปี ฮ.ศ. 855

² ตรงกับ ปี ฮ.ศ. 865

³ ตรงกับ ปี ฮ.ศ. 875

⁴ ตรงกับปี ฮ.ศ.886

จากนั้นก็ได้รับบริจาคให้แก่สาธารณชนทั่วไป สุลต่านได้ให้เจ้าหน้าที่สืบเสาะหาที่ดินที่สามารถยึดเป็นของรัฐได้โดยที่ดินในบางแห่งมีสิ่งก่อสร้างที่ถูกทำลายลงไปเหลือเพียงซาก ปริกหักพัง หลังจากนั้นก็จะทำการบริจาคให้แก่การกุศลต่อไป หมู่บ้านจำนวนกว่า 20,000 แห่งที่ถูกโอนย้ายเป็นของรัฐจากนั้นได้จัดสรรให้แก่บรรดาเหล่าทหารของกองทัพเพื่อเป็นค่าตอบแทน สิ่งนี้ได้ทำให้จำนวนทหารเพิ่มมากขึ้น แต่ก็สร้างแรงกดดันและอันตรายต่อการปกครอง โดยเฉพาะในเขตการปกครองในอามาซาที่บุตรชายของสุลต่านเป็นเจ้าของ

4.6.3 นโยบายการจัดเก็บภาษี

หลังจากการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล สุลต่านได้ดำเนินนโยบายการจัดเก็บภาษีโดยการตรากฎหมายออกมาบังคับใช้กับประชาชนทุกคนให้เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวบางส่วนสำหรับเสียภาษีให้กับรัฐ ซึ่งรัฐจะเป็นผู้ควบคุมดูแลบริหารจัดการเก็บภาษีของประชาชน สำหรับประชาชนที่ต่อต้านกับนโยบายนี้ สุลต่านจะใช้กำลังในการปราบปรามทันที เพื่อให้เกิดความสงบสุข และสุลต่านมักจะใช้วิธีการเรียกร้องให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยยอมรับการอยู่ใต้กฎหมายเดียวกันของอาณาจักรอูสมานียะฮ์ เพื่อความสะดวกต่อการปกครองสุลต่านได้ปลดเจ้าเมืองต่างๆที่อยู่ในยุโรปบริเวณด้านตะวันออกเฉียงใต้ และได้บังคับให้เมืองต่างๆเหล่านั้นอยู่ใต้การปกครอง จากนั้นมีการสำรวจจำนวนประชากรเพื่อรวบรวมจำนวนผู้ที่ต้องเสียภาษี และมีการแบ่งเขตดินแดนในการควบคุมการจัดเก็บภาษี อย่างไรก็ตามในบริเวณที่เต็มไปด้วยภูเขาทำให้ชาวคริสเตียน สามารถรวมตัวกันต่อต้านอาณาจักรอูสมานียะฮ์ ทำให้ชาวเติร์กที่มาจากอนาโตเลียต้องมาอาศัยอยู่อย่างถาวรเพื่อเป็นกองกำลังมาควบคุมพื้นที่แห่งนี้ (Stanford Shaw, 1976 : 61) การจัดเก็บภาษีจากประชาชนนี้สุลต่านได้นำมาเพื่อใช้ในการมาทำนุบำรุงกิจการบ้านเมืองและกิจการทางทหาร

ในการปกครองของสุลต่านมุฮัมมัด ที่ 2 มีหน่วยงานที่คอยดูแลผลประโยชน์ของรัฐ ซึ่งสุลต่านได้ให้ความสำคัญทั้งในด้านความมั่นคงของประเทศและการควบคุมดูแลผลประโยชน์ของรัฐ (Ali Muhammad Shalabi, 2003 : 201) ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับภาษีจากส่วนที่ ได้รับจากผลผลิตทางการเกษตรนั้นได้นำมาใช้จ่ายทางด้านทหาร ซึ่งรายได้ส่วนนี้เรียกว่า ทิมาร์ (Timar) และผู้รับผิดชอบดูแลภาษีจากการเก็บรายได้นี้ เรียกว่า ทิมารีอัท (Timariots) สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้คัดเลือกผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลภาษีจากพลเมืองที่เป็นมุสลิมโดยกำเนิดหรือบรรดาทาสของสุลต่านหรือบรรดาผู้นำทหารที่มีชื่อเสียงเป็นต้น นอกจากการเก็บภาษีจากผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ยังเป็นภาษีที่ได้จากชาวคริสเตียนที่เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญและมี

บทบาทอยู่ในสังคมบริเวณแหลมบอลข่านในช่วงระยะเวลาต้นๆภายหลังจากพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล (Norman Itzkowitz, 1972 : 41)

4.7 ด้านการศึกษา

เป็นที่ทราบกันว่าสุลต่านมุฮัมมัด ที่ 2 เป็นผู้ที่สนใจใฝ่หาความรู้และมักจะชอบเข้าพบบรรดาอุลามาอ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงมีความตั้งใจในการที่จะจัดระบบการศึกษาให้ได้รับพัฒนา ท่านได้ให้สร้างโรงเรียนและแหล่งความรู้ทางวิชาการให้มีอยู่ทุกพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การปกครองของท่าน มีการจัดระเบียบหลักสูตรการศึกษา และได้จัดระบบของการเรียน โดยแบ่งเป็นระดับชั้น 3 ชั้นด้วยกัน และจะมีการทดสอบเพื่อการเลื่อนระดับชั้นเรียน โดยสุลต่านจะเป็นผู้มาประเมินการสอบด้วยตนเอง สุลต่านมักจะให้คำแนะนำแก่บรรดานักเรียนอยู่เสมอว่าให้มีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน วิชาที่เปิดสอนในสมัยนี้มีจำนวนหลายสาขาวิชาด้วยกันคือ ตรรกวิทยา จริยศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ อิลมุบาลาฆะมะ อิลมุบายาน บาคิอูและมาอานี สิ่งแวดล้อม รวมถึงวิชาตีฟซีร์และหะดีษ ในบรรดาโรงเรียนหลายๆแห่งนั้นมีโรงเรียนหนึ่งที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก ชื่อว่าโรงเรียนอัยษะมานี โรงเรียนแห่งนี้มีการจัดการที่อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน เช่น มีหอพักสำหรับนักเรียน มีห้องสมุดที่มีบรรณารักษ์เป็นผู้คอยดูแล นอกจากนี้ยังมีการตรวจประเมินการบริหารจัดการภายในโรงเรียนทุก ๆ 3 เดือนโดยประมาณ รวมถึงประเมินเกี่ยวกับหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีหรือปฏิบัติพร้อมกับการแข่งขันการพัฒนาทางความรู้วิชาการอยู่ตลอดเวลา สำหรับบรรดานักปราชญ์ ผู้รู้ได้มีการรวบรวม เชิญตัวมาจากที่ต่าง ๆ กัน หลังจากเกิดสงครามและหลังการเข้าพิชิตเมืองต่าง ๆ สุลต่านได้กำชับบรรดาทหารของท่านให้ปฏิบัติด้วยดีต่อบรรดาผู้รู้ทั้งหลาย และให้มาสอนตามโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ในอาณาจักรอูษมานียะฮ์ (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 449 – 450)

ในอดีตสุลต่านอูรฮัน Orhan ที่ 1 ได้สร้างโรงเรียนต้นแบบขึ้นมาในช่วงนั้น ซึ่งบรรดาสุลต่านรุ่นต่อมาก็ได้ไปฝึกฝน เล่าเรียน ศึกษาหาความรู้ในศาสตร์ต่างๆอย่างเป็นระบบ ณ ที่แห่งนี้ จนมาถึงในสมัยสุลต่าน มุฮัมมัดที่ 2 ท่านได้พัฒนาโรงเรียนต่างๆให้มีลักษณะการเรียน การสอน การจัดการอยู่ในรูปแบบที่เหมือนโรงเรียนแห่งนี้ เช่นที่เมือง บูรสา (Bursa) และเอเดรียโนเปิล (Adreanopole) นอกจากนี้สุลต่านเองได้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา หลักสูตรการศึกษา การบรรจุเนื้อหาวิชาการที่เหมาะสมในแต่ละระดับชั้นและขยายการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไปยังเมืองใหญ่ๆ ไปตลอดจนถึงเมืองเล็กๆที่อยู่ในอาณาเขตของอูษมานียะฮ์ การดำเนินงานนี้สุลต่านต้องเสียดสละทรัพย์สินส่วนตัวเป็นจำนวนมากมาเพื่อพัฒนาระบบ

การศึกษา มีการจัดให้มีโรงเรียนภายในเมือง และตามหมู่บ้านต่างๆ ที่อยู่ภายใต้การปกครองของ
 สุลต่าน การจัดระบบการเรียนการสอนให้มีการมอบรางวัลสำหรับผู้ที่สามารถสอบผ่านได้ โดยมี
 การวัดผลจากความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง นั่นคือการประเมินจากสภาพจริงที่มีมาตรฐาน
 หลักสูตรการเรียน การสอน ได้กำหนดให้ผู้เรียน ได้ศึกษาหาความรู้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า
 นักเรียน นักศึกษาจะสามารถเลื่อนระดับชั้นได้ก็ต่อเมื่อมีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงและสามารถ
 ปฏิบัติตามได้อย่างเคร่งครัด และในบางโอกาสสุลต่านจะเป็นผู้ทำการทดสอบนักเรียนด้วยตนเอง (
 Salim al Rashidi , 2003 : 384 - 385)

ในการให้ความสำคัญด้านภาษาศาสตร์ สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ให้การสนับสนุนใน
 การเขียนตำรา และแปลตำราต่าง ๆ มีการทำคลังความรู้ ซึ่งสุลต่านได้แต่งตั้ง ลุตฟี (Lutfi) เป็นผู้
 คอยดูแล มีการรวบรวมหนังสือได้ประมาณ 12,000 เล่ม แต่ในปี 1465 หนังสือต่าง ๆ ถูกทำลายเผา
 ไหมเป็นจำนวนมากเพราะเกิดสงคราม (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 458)

สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้สร้างโรงเรียนรอบๆ มัสยิดอายาโซเฟีย การบริหารกิจการ
 การศึกษาแบ่งเป็น 4 ระดับช่วงชั้นด้วยกันคือ ช่วงชั้นแรกเรียกว่า ระดับประถม ช่วงชั้นที่สอง
 เรียกว่า ระดับมัธยม ช่วงชั้นที่สาม เรียกว่า ระดับมหาวิทยาลัย ช่วงชั้นที่สี่ เรียกว่า ระดับการศึกษา
 ขั้นสูง

ช่วงชั้นแรก ระดับประถม เป็นการศึกษาในระดับพื้นฐาน เน้นการศึกษาด้าน
 ศาสนา ภูมิศาสตร์ คณิตศาสตร์ นักเรียนที่เรียนในระดับนี้จะต้องท่องจำอัลกุรอานได้เป็นส่วนใหญ่

ช่วงชั้นที่สอง ระดับมัธยม เน้นการศึกษาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ซึ่ง
 เป็นวิชาที่เน้นเฉพาะทาง ผู้ที่จบการศึกษาในระดับนี้สามารถที่จะทำงานทั่วไปได้

ช่วงชั้นที่สาม ระดับมหาวิทยาลัย ศึกษาเกี่ยวกับความรู้เฉพาะทาง ผู้ที่จะเข้าเรียน
 ในระดับนี้ได้จะต้องผ่านการเรียนใน 2 ช่วงชั้นแรกมาก่อน เนื้อหาวิชาความรู้จะเน้นทางด้านความ
 เป็นวิชาการ ผู้ที่จบในระดับนี้สามารถที่จะทำงานในตำแหน่งที่สำคัญกว่าผู้ที่จบในช่วงชั้นที่สอง

ช่วงชั้นที่สี่ ระดับการศึกษาขั้นสูง ผู้ที่เรียนในระดับนี้จะต้องผ่านการเรียนในระดับ
 ช่วงชั้นที่สามมาก่อน ผู้ที่จบการศึกษาในช่วงชั้นนี้สามารถที่จะทำงานด้านเฉพาะทาง เช่น ผู้
 พิพากษา มุฟตี (ผู้ชี้ขาด) แพทย์ ครู เกษตรกร นักเศรษฐศาสตร์ และส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่
 เกร่งครัดทางด้านศาสนา (Ziad Abu Ghanimah, 1984 : 204 – 205)¹

¹ ดูใน Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi, 1987 : 156 - 157

ในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้เชิญผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ศีลป็น มาเป็นผู้สอนให้กับนักศึกษา เช่น ท่านอะลี กุซชู (Ali Kushchu) สุลต่านได้เชิญมาจากเมืองสามาร์คันด์(Mehmed Maksudoglu, 1999 : 89)

สำหรับระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนสอนศาสนามีการวางระบบการบริหารเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่จะต้องดูแลเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาตามมัสยิดเช่น คอดิบ¹ มุอ์ซซิน² และผู้อีกอมะฮ์³ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คือ

ระดับที่หนึ่ง เป็นระดับของผู้เรียน หรือที่เรียกว่า “ โซฟาตา “ (Sofata)

ระดับที่สอง เป็นระดับของผู้ช่วย หรือที่เรียกว่า “ ดานัชมันด์ “ (Danashmand)

ระดับที่สาม เป็นระดับสูงสุด หมายถึง ผู้สอน (‘Ali Hassun, 1994 : 105)

จากการจัดระบบการศึกษาในสมัยสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้มีการวางระดับการศึกษาเป็นช่วงชั้นต่างๆ ซึ่งในแต่ละช่วงชั้นจะต้องจัดการเรียนวิชาศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญทั่วไปในแต่ละสาขาด้วยเช่นกัน สุลต่านได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาโดยการสร้างโรงเรียนในเมืองต่างๆพร้อมกับสร้างมัสยิดในบริเวณใกล้เคียง มีการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอน และมีการจัดสอบในวิชาต่างๆ โดยบางครั้งสุลต่านจะเป็นผู้คอยดูแลด้วยตัวเอง สิ่งที่สำคัญในแต่ละช่วงชั้นนักศึกษาจะต้องได้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ด้านศาสนา

4.8 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างกษัตริย์ตามเมืองต่างๆ รวมถึงการทำสนธิสัญญาสงบศึกต่อกัน และภายหลังจากการขึ้นครองราชย์ สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้สานต่อความสัมพันธ์กับกษัตริย์เมืองต่างๆ โดยเฉพาะกับเมืองที่กษัตริย์เป็นมุสลิม เช่น อียิปต์ และมักกะฮ์ ในปีฮ.ศ. 855 ภายหลังจากการพิชิต สุลต่านได้ส่งตัวแทนไปเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับกษัตริย์ของเมืองที่อยู่ใต้การปกครอง

¹ ผู้เทศนาในการละหมาดวันศุกร์

² ผู้เชิญชวนให้มาทำการละหมาด

³ ผู้เชิญชวนให้ลุกขึ้นละหมาด

สุลต่านเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ท่านหนึ่งแห่งสมาชิกในราชวงศ์อุมัยยะฮ์ หลังการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลท่านยังเป็นผู้นำในด้านนโยบายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ 3 ทวีป นั่นคือ ทวีปยุโรป เอเชีย และ แอฟริกา (Mahmud Syid Kottob. 1972 : 466)

ภายหลังจากการพิชิตไบแซนไทน์แล้วอาณาจักรอุมัยยะฮ์ได้ส่งสาส์นไปยังประเทศมุสลิมที่มีบทบาทในยุคนั้น เช่น อียิปต์, อิญาซ¹, เปอร์เซีย, อินเดีย เป็นต้น และมีการประกาศชัยชนะครั้งนี้นับว่ามีบรรดามัสยิดต่างๆในเมืองเหล่านี้ มีการละหมาดซุกรเพื่อแสดงความขอบคุณต่ออัลลอฮ์ ﷻ มีการร่วมกันประดับประดาบ้านเรือนเพื่อเป็นการยกย่องในชัยชนะที่อาณาจักรมุสลิมได้รับชัยชนะ (Abd al Salam Abd al Aziz Fahmi. 1987 : 142)

สุลต่านได้ส่งสาส์นไปถึงกษัตริย์อียิปต์ ที่มีชื่อว่า อัชรอฟ อีนัส² (Ashraf Enal) ซึ่งเขียนโดยอะหฺมัด อัลกุรอานีย์ (Ahmad al – Kurani) โดยมีใจความว่า

“ แท้จริงแนวทางหนึ่งที่เป็นแนวทางที่ดี ของชนรุ่นก่อน ก็คือการที่พวกเขาเป็นผู้เสียสละในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ โดยไม่เกรงกลัวต่อผู้ที่จะมีมากกล่าวหาว่าร้ายต่อพวกเขา ซึ่งพวกเรา³จะยังคงยึดมั่นในหลักการตามแนวทางของพวกเขาเหล่านั้น และจะยึดพวกเขาเป็นแบบอย่าง ตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

فَتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ...

(التوبة : 29)

ความว่า “ พวกเจ้าจงต่อสู้บรรดาผู้ที่ไม่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์... “

(อัล-เตาบะฮ์ : 29)

¹ ประกอบด้วย เมืองขาม ปาเลสไตน์ มัคกะฮ์ มะดีนะฮ์

² ดูใน Mehmed Maksudoglu, 1999 : 78

³ หมายถึง สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 และชาวอุมัยยะฮ์

และท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า :

(865: 1995)

ความว่า " ผู้ใดก็ตาม ที่ก้าวเท้าไปในหนทางของอัลลอฮฺ อัลลอฮฺจะห้ามพวกเขาเหล่านั้นจากไฟนรก (บุคอรีฮ์ ,1995 : 865)

อัลลอฮฺได้ทรงประทานบารอกัต¹ นิมัต² ให้กับพวกเราในปีนี้ เพราะว่า พวกฉันได้ยึดมั่นในหลักการศาสนาของพระองค์อย่างแน่วแน่ พระองค์เป็นผู้ทรงอภิสิทธิ์ในความสำเร็จและสูงส่งยิ่ง ซึ่งพวกเราได้ปฏิบัติ ในสิ่งที่พระองค์สั่งใช้ คือการญิฮาด (Ziad Abu Ghanimah, 1984, 99-100) ตามที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ
(التوبة : 123)

ความว่า "โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย จงสู้รบกับบรรดาผู้ที่อยู่ใกล้เคียงพวกท่าน ที่เป็นผู้ปฏิเสธศรัทธา..."

(อัด-เตาบะฮ์ : 123)

พวกเราได้เตรียมนักรบมุญาฮิดีน³ ทั้งที่เป็นทหารบกและทหารเรือ เพื่อที่จะครอบครองเมืองที่เต็มไปด้วยความชั่วร้ายและภูมิภาคกับสิ่งชั่วร้ายเหล่านั้น ที่สำคัญอยู่ใกล้เคียงกับอาณาจักรอิสลาม ดังคำกลอนบทหนึ่งมีใจความว่า :

¹ ความเป็นสิริมงคล

² ทุกสิ่งทุกอย่างที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ประทานแก่มวลมนุษยสิ่งอันดีงาม

³ ที่ต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮฺ

“มันเปรียบเสมือนจุดดำที่อยู่บนร่างกายของคนที่สวยงาม
มันเปรียบเสมือนก้อนเมฆที่ไปปิดบังแสงดวงจันทร์ ”

เมืองนี้มีดินแดนบางส่วนอยู่ในทะเลและอีกส่วนหนึ่งบนบกอยู่ พวก
ฉันได้เตรียมกำลังไว้ ดังที่อัลลอฮ์ได้คร่ำไว้

 ... وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ
(الانفال : 9)

ความว่า “ และพวกเจ้าจงเตรียมไว้สำหรับ (ป้องกัน) พวกเขา ¹... “

(อัล-อัมฟาล : 60)

พวกเราได้เตรียมความพร้อมในการทำสงคราม ทั้งอาวุธ ยุทโธปกรณ์
ทั้งหลาย เช่น ปืนใหญ่ หอก ดาบ เป็นต้น ทั้งอาวุธที่ต้องใช้บนบก
ทางทะเล และเราได้จับโจมเมื่อวันที่ 26 รอบิอุลเอาวัลซึ่งได้ใช้เวลา
เพียงไม่กี่เดือน ในช่วงปี ฮ.ศ. 857

แล้วฉันได้กล่าวกับตัวเองว่า “ ฉันนี้มีความตั้งใจและมุ่งมั่นโดยแท้
และจงช่วยฉันในการต่อสู้อย่างจริงจังในครั้งนี้เพราะนี่คือความ
ใฝ่ฝันของฉัน “

ในช่วงเวลาที่ฝ่ายศัตรูได้รับการเชิญชวนมาสู่สังหาร พวกเขาก็จะ
พูดโอ้อวดแท้จริงพวกเขาอยู่ในกลุ่มบรรดาผู้ปฏิเสธอิสลาม หลังจาก
นั้นพวกเราได้ล้อมพวกเขา และได้ทำศึกสงครามซึ่งใช้เวลาในการทำ
สงคราม 46 วัน

¹ หมายถึงพวกศัตรูที่คอยจู่จាន

“ และเมื่อความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ได้มาถึง การพิชิตก็สำเร็จ ทั้งๆ
 สิ่งเหล่านั้น ไม่สามารถที่คาดคะเนมา ก่อนล่วงหน้า เพราะมันเป็น
 สิ่งที่ยากลำบาก “

เมื่อยามใกล้รุ่งในเช้าของวันอังคาร ที่ 20 ญะมะดีล อะวัต พวกเราก็
 ได้ทำการรุ่มโจม เช่นเดียวกับที่เคยปฏิบัติมาแล้วในสมัยท่านเคาะ
 ลีฟะฮ์ อิบูบักร อัลดดีก رضي الله عنه และปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความ
 ยุติธรรมดังเช่นเคาะลีฟะฮ์ อุมัร อัลฟารุก رضي الله عنه ซึ่งอัลลอฮ์ได้ทรง
 ประทานชัยชนะ ให้แก่บ่าวของพระองค์ในเวลารุ่งเช้า ก่อนพระ
 อาทิตย์จะออกมาจากขอบฟ้า (Salim al Rashidi. 1989. 163-167)¹
 ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้

سَيَزِمُ الْجَمْعُ وَيُولُونَ الدُّبْرَ ﴿٤٥﴾ بِلِ السَّاعَةِ

مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذْهَىٰ وَأَمْرٌ ﴿٤٦﴾

(القمر : 9)

ความว่า ” พลพรรคพวกนี้ จะพ่ายแพ้ และพวกเขาจะฉินหลัง
 วังหนี แต่ว่ายามอวसान (วันกียามัต) นั้นเป็นกำหนดเวลา
 (การลงโทษ) ของพวกเขา และยามอวसान นั้นทุกซ์ทรมาณ
 ยิ่ง และขมขื่นยิ่ง “

(อัลเกาะมัร : 45-46)

ศาสน์ดังกล่าวนี้สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้ส่งถึงเจ้าเมืองอียิปต์ จากนั้นได้มีการ
 ประกาศและมีการประดับประดาทั่วเมืองไคโรเพื่อแสดงออกถึงความภาคภูมิใจที่คนมุสลิมมีความ
 ใฝ่ฝันมานานหลายศตวรรษ

สุลต่านได้ดำเนินนโยบายการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆนั้น
 นับว่าเป็นกุศโลบายหนึ่งี่สุลต่านได้ให้ความสำคัญมาตั้งแต่ก่อนการพิชิต ดังจะเห็นได้จากการใช้

¹ ดูใน Ali Muhammad Shalabi, 2003 : 121-122

วิธีการทำสนธิสัญญาสงบศึกกับหลายๆ ประเทศที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับเมืองคอนสแตนติโนเปิล เช่น เมืองฮังการี (Hungary) สเปน (Spain) บอสเนีย (Bosnia) เป็นต้น เพื่อเป็นการลดจำนวนฝ่ายตรงข้าม มิเช่นนั้นแล้วบรรดาเมืองเหล่านั้นอาจให้ความช่วยเหลือแก่กองทัพไบแซนไทน์ (Mahmud Syid Kottob, 1972 : 458)

และสุดท้ายก็ได้ส่งสาส์น ไปยังเมืองมักกะฮฺ ด้วยความเคารพในการมีสัมพันธภาพไมตรีต่อกันโดยมีใจความว่า

“ ฉันได้ส่งสาส์นฉบับนี้พร้อมกับข่าวดีที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้มอบให้แก่ฉัน สำหรับในปีนี้มีภารกิจที่ไม่มีใครคาดคิด และไม่เคยมีผู้ใดสามารถพิชิตได้ เป็นเมืองที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป นั่นคือ กรุงคอนสแตนติโนเปิล สิ่งที่คุณต้องการความช่วยเหลือจากท่านก็คือ การเผยแพร่ข่าวการพิชิตครั้งนี้ให้ทั่วถึงและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในหมู่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในดินแดนศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้คือ มักกะฮฺและมะดีนะฮฺ รวมถึงในบรรดาอูลามาอฺ ชนชั้นปกครอง นักอิมามะฮฺ เชคผู้นำต่างๆ ผู้ที่ปฏิบัติตนเพื่อให้ใกล้ชิดกับอัลลอฮฺ ﷻ ตลอดจนบรรดาอิมามผู้ที่สูงส่งและยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ﷻ ฉันหวังว่าข่าวดีนี้จะแพร่หลายจนถึงในหมู่เด็กเล็ก คนชราที่อาศัยในดินแดนมักกะฮฺ และบรรดาผู้ที่อยู่ที่ใดก็ตามแต่ยังคงยึดมั่นในสายเชือกอัลอิสลามอย่างมั่นคง รวมถึงบรรดาผู้ที่มาดื่มน้ำซัม ซัมและผู้ที่มาเยี่ยมเยียนสุสานของท่านเราะฮูฎ ﷺ ฉันหวังเป็นอย่างยิ่งในการขอคุณจากพวกเขาแก่ฉัน

นอกเหนือจากที่ฉัน ได้กล่าวมาฉัน ได้ส่งของขวัญแก่ท่านซึ่งทำมาจากทองคำ เป็นทรัพย์สินที่ได้จากการทำสงคราม และขอมอบอีกส่วนหนึ่งให้กับผู้ที่ทำหน้าที่ปกป้องดูแลเมืองมักกะฮฺ มะดีนะฮฺ แก่ผู้ที่ยากจนทั้งในมักกะฮฺ มะดีนะฮฺ โดยแบ่งตามความเหมาะสม เพื่อว่าอัลลอฮฺ ﷻ จะประทานความจำเริญแก่เมืองทั้งสอง ส่วนฉันเพียงเพื่อหวังการขอคุณจากพวกท่านด้วยความบริสุทธิ์ใจ อินชาอัลลอฮฺ และขอให้อัลลอฮฺ ﷻ ทรง

ปกป้องท่านและคุ้มครองให้อยู่ในบรรดาผู้ที่ได้รับความสำเร็จ
ตลอดไปจนถึงวันอาคีร์ต “

เจ้าเมืองมักกะฮ์ได้ตอบรับสาส์นไปยังสุลต่านมุฮัมมัดซึ่งมี
ใจความว่า

“ ฉันได้รับสาส์นจากท่านด้วยความยินดียิ่ง และฉันได้อ่าน
สาส์นของท่านแล้วต่อหน้า กะอูบะฮ์¹ ที่สูงส่งท่ามกลาง
บรรดาประชาชนชาวฮิญาซและชาวอาหรับ ฉันได้อ่านอายะฮ์อัล
กุรอานที่เป็นเสมือนยาและความเมตตาที่อัลลอฮ์ได้ประทานแก่
บรรดาผู้ศรัทธา ฉันเป็นพยานในสาส์นฉบับนี้ว่าจาก
มุญาฮาดของท่านเราะฮูต² ได้เกิดขึ้นจริงแล้วนั่นคือ การ
พิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล เมืองที่มีกำแพงที่มั่นคงแข็งแรง
และสำหรับฉันขอสรรเสริญต่ออัลลอฮ์³ ที่ได้ให้ความง่ายดาย
ต่อการพิชิตในครั้งนี้ และฉันรู้สึกปลาบปลื้มใจต่อการปฏิบัติ
ตามเจตนารมณ์ของบรรดาชนรุ่นก่อนของท่าน และขอให้
อัลลอฮ์⁴ ทรงให้บรรดาชนรุ่นก่อนเหล่านั้นได้อยู่ในทรง
สวรรค์ของพระองค์เพราะพวกเขาก็ได้สร้างจิตสำนึกให้พวกเรา
มีความรักในเมืองศักดิ์สิทธิ์มักกะฮ์และมะดีนะฮ์ “ (Jamal
Abdulahdee, 2002 : 458)

ภายหลังการพิชิตสุลต่านได้ดำเนินนโยบายการขยายดินแดนต่อไปยังยุโรป
สุลต่านได้ให้เมืองต่างๆ ที่อยู่บริเวณแม่น้ำดานูบ (Danube) เป็นอาณานิคมหนึ่งที่เป็นเมือง
ชายแดนที่อยู่ทางตอนเหนือเพื่อเป็นเกราะป้องกันดินแดนที่อยู่ในแถบคาบสมุทรบอลข่านอยู่ทาง
ตอนล่างของดานูบจากการรุกรานของฝ่ายไบแซนไทน์ และมีการเชื่อมต่อกันระหว่างดินแดนต่างๆ
สิ่งนี้ได้ประจักษ์ให้เห็นหลังจากเหตุการณ์ที่อาณาจักรอูมานิยะฮ์ได้พิชิตเมืองโมเรียในปีค.ศ. 1460
พิชิตดินแดนทางตอนเหนือของอัลบานีในปีค.ศ. 1464 และพิชิตเมืองบอสเนียในปีค.ศ. 1463

¹ วิหารกะอูบะฮ์อยู่ที่เมืองมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

² หมายถึง อภินิหาร

ผู้ปกครองเมืองตามท้องถิ่นต่างๆนี้ยังคงมีการเชื่อมสัมพันธ์ติดต่อกับทหารฝ่ายตรงข้ามอยู่เสมอ หลังจากที่ถูกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรอูซมานียะฮ์แล้ว ทำให้สุลต่านจึงคิดหาวิธีการที่จะลดปัญหา ความเสี่ยงเหล่านั้นด้วยการปลดผู้ปกครองและคณะรัฐบาลของเมืองเหล่านั้นออกจากตำแหน่งและ ยังให้เงินเดือนหรือไม่ก็ส่งไปบริหารเมืองอื่นที่อยู่ห่างไกลออกไป ดังเช่น การพิชิตเมืองโมเรีย สุลต่านได้มอบเงินส่วนหนึ่งประมาณ 300,000 akçes¹ ให้กับผู้ปกครองเมืองคือ เดเมเทรียส ปา เลโอโลซุส (Demetrios Palaeologus) และถูกกำจัดออกไป เช่นเดียวกันกับผู้ปกครองของ เมืองทริบ โชนและ กษัตริย์ของบอสเนียซึ่งถูกพิจารณาแล้วว่ากระทำสิ่งที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อ อาณาจักรอูซมานียะฮ์ นอกจากนี้ การแผ่ขยายอิทธิพลของชาวฮังการีในคาบสมุทรบอลข่านก็เป็น สิ่งที่น่ากังวลอย่างยิ่งสำหรับสุลต่าน ในปีค.ศ. 1451 ผู้ปกครองแห่งเซอร์เบีย นามว่า บรัน โควิช (Brankovic) ได้รับความช่วยเหลือจากฮังการีจนสามารถยึดเขตแดน ครูเซแวก (Krusevac) ทำให้ ฮังการีได้ขยายอิทธิพลข้ามแม่น้ำดานูบและเข้าถึงใจกลางดินแดนคาบสมุทรบอลข่าน ดังนั้น หลังจากทีสุลต่าน มุฮัมมัดที่ 2 ได้พิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลแล้ว สุลต่านจึงได้เริ่มเชื่อม ความสัมพันธ์กับเซอร์เบียสามารถยึดอำนาจได้สำเร็จในปีค.ศ. 1459 แต่ขณะเดียวกันชาวฮังการีได้ ใช้อำนาจอิทธิพลบังคับให้อูซมานียะฮ์ยกเลิกการล้อมเมืองเบลเกรด (Belgrade) ในปีค.ศ. 1456 ได้สำเร็จ ต่อมาในปีค.ศ.1461 เจ้าชายแห่งเมืองโรมาเนีย นามว่า วลาด ดรากูล (Vlad Drakul) ได้ ทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับชาวฮังการีและได้เข้าต่อสู้กับกองทัพอูซมานียะฮ์ที่บริเวณแม่น้ำดานูบ จากนั้นกองทัพอูซมานียะฮ์ก็ได้มีการโจมตีตอบโต้กับโรมาเนีย ทำให้ดรากูลถูกปลดออกจาก ตำแหน่งและ อิทธิพลของชาวฮังการีก็ได้ลดกำลังอ่อนลง ยังมีอุปสรรคอื่นในการปกครอง อาณาจักรอูซมานียะฮ์บนคาบสมุทรบอลข่านนั่นคืออิทธิพลของชาวเวนิส ซึ่งได้แผ่ขยายและเป็น อุปสรรคสำคัญสำหรับการปกครองของอาณาจักรอูซมานียะฮ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมใน เมืองโมเรีย (Morea) และอัลบาเนีย (Albania) (Halil Inalcik , 1970 : 27)

จะเห็นได้ว่าสุลต่านได้ให้ความสำคัญกับการกระชับความสัมพันธ์กับมิตรประเทศ อื่นๆด้วยการทำสนธิสัญญาเพื่อเป็นการลดจำนวนฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ต้องมีการต่อสู้กันเกิดขึ้นและ เป็นการเพิ่มความสะดวกในการเดินทาง การส่งเสบียงของกองทัพอูซมานียะฮ์ที่เตรียมการพิชิตกรุง คอนสแตนติโนเปิล

¹ แอคเซส เป็นหน่วยเงินตราในสมัยอาณาจักรอูซมานียะฮ์ เป็นเหรียญที่ทำด้วยเงิน

4.9 ลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงการปกครองของสุลต่านมุฮัมมัด อัลฟาติห์¹

ปี ค.ศ.	เหตุการณ์ที่สำคัญ
1451	การขึ้นครองราชย์ของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ตรงกับวันที่ 18 กุมภาพันธ์ สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เข้าโจมตีเมืองคารามานิค การเริ่มเข้าสู่สันติภาพครั้งใหม่ของอาณาจักรอูซมานียะฮ์กับเมืองเวนิสและังการี
1452	มีการสร้างป้อมรูเมลี ฮิสารี ซึ่งสามารถมองเห็นช่องแคบบอสฟอรัส สร้างในช่วงเดือน มกราคม จนถึงเดือน สิงหาคม ประกาศสงครามกับอาณาจักรไบแซนไทน์
1453	ล้อมกรุงคอนสแตนติโนเปิล ในช่วงวันที่ 6 เมษายน จนถึง 29 พฤษภาคม เมืองเพ-รา ตกเป็นของอาณาจักรอูซมานียะฮ์
1454	เกิดสันติภาพกับเวนิส ตรงกับวันที่ 18 เมษายน สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เดินทางไปยังเซอร์เบีย อาณาจักรอูซมานียะฮ์เคลื่อนกองทัพเรือไปยังทะเลดำ เมืองเจนัวส่งเครื่องบรรณาการให้แก่อาณาจักรอูซมานียะฮ์
1455	เมืองมอลดาเวียส่งเครื่องบรรณาการให้แก่อาณาจักรอูซมานียะฮ์ สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เดินทางไปยังเซอร์เบียเป็นครั้งที่สอง
1456	อาณาจักรอูซมานียะฮ์ไม่สามารถเข้าล้อมเมืองเบลเกรดได้สำเร็จ อาณาจักรทริบ โชนส่งเครื่องบรรณาการให้แก่อาณาจักรอูซมานียะฮ์

¹ Halil Inalcik , 1973 : 211-212 และ Tursun Beg, 1978 : 255 - 256

1458	มะหัมุด ปาชา ได้ถูกส่งไปสู้รบกับเซอร์เบีย สุดท้ายนุฮัมมัดที่ 2 บัญชาการที่เมืองโมเรีย
1459	เมืองเสเมนเดรียยอมแพ้ให้กับอาณาจักรอูซมานียะฮ์ พิชิตเมืองอามัสรา ไพอัสที่ 2 ประกาศสงครามครูเสด
1460	พิชิตเมืองโมเรีย
1461	พิชิตเมืองของคันดาร์ิด พิชิตอาณาจักรทริบโชน
1462	สุดท้ายนุฮัมมัดที่ 2 เข้าโจมตี โรมานีเย มะหัมุด ปาชา อยู่ที่เมืองเลสบอส
1463	ศึกเวนิส เวนิสเข้าควบคุมเมืองโมเรีย สุดท้ายนุฮัมมัดที่ 2 เข้าโจมตีเมืองบอสเนีย
1464	อาณาจักรอูซมานียะฮ์เข้าพิชิตเมืองโมเรียอีกครั้ง สุดท้ายนุฮัมมัดที่ 2 เข้าล้อมเมืองเขตเซ การเสียชีวิตของไพอัส ที่ 2 ในวันที่ 15 สิงหาคม การเสียชีวิตของ อิบรอฮิม แห่งคารามานิด
1464	เกิดสงครามกลางเมืองในคารามาน
1466	สุดท้ายนุฮัมมัดที่ 2 ทำสงครามกับอิสกันเดอ เบฆ สร้างปราสาทเอลบาซาน

1467	<p>สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ทำสงครามกับอิสเคนเดอ เบฆ เป็นครั้งที่ 2 เมืองเซห์สุวาร ของเจ้าเมืองคูลกอดิร อยู่ใต้การคุ้มครองของอาณาจักรอูซมานียะฮ์</p>
1468	<p>การเสียชีวิตของคูลกอดิร ในวันที่ 17 มกราคม การพิชิตเมืองคารามานของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เกิดการต่อต้านของชาวเผ่าเติร์กในบริเวณเทือกเขาทอรัส</p>
1469-1474	<p>เกิดความสงบสุขในคารามาน</p>
1469	<p>สงครามระหว่างเวนิสกับเมืองอินอส และ โฟเซีย</p>
1470	<p>การพิชิตเมืองอู โปอี</p>
1471	<p>อุซุน หะสัน แห่งอัครโคขุนลุ, เมืองเวนิส , กษัตริย์เมืองไซปรัส , อัศวินของเซนต์ จอห์น และผู้นำของอะลันยา รวมกำลังต่อสู้กับอาณาจักรอูซมานียะฮ์</p>
1472	<p>อัครโคขุนลุ กองทัพคารามานยึดโจมตีเมืองคารามาน</p>
1473	<p>สงครามที่เบซเคนท์</p>
1474	<p>อาณาจักรอูซมานียะฮ์โจมตีทรานซิลวาเนีย ล้อมเมืองสคูทารีในอัลบาเนีย</p>
1475	<p>พิชิตเมืองอาณานิคมของเจนัวและโครเมีย อาณาจักรอูซมานียะฮ์มีอำนาจเหนือการปกครองของคานะทในคริเมีย</p>
1476	<p>สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ทำสงครามที่มอลดาเวีย</p>

1477	เบเลอบี สุลโตมาน เข้าล้อมเมืองเลแพนโท ซึ่งอาณาจักรอูซมานียะฮ์ได้เข้าโจมตีก่อน เวนิส
1478	การเสียชีวิตของอูซุน หะสัน ในวันที่ 6 มกราคม สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 เข้าล้อมเมืองศุกทารีในอัลบาเนีย เมืองโครเอเชียในอัลบาเนียยอมแพ้ให้กับอาณาจักรอูซมานียะฮ์ อาณาจักรอูซมานียะฮ์เข้าโจมตีถึงเมืองฟริอูลี
1479	เหตุการณ์อยู่ในความสงบระหว่างเวนิสกับอาณาจักรอูซมานียะฮ์ อาณาจักรอูซมานียะฮ์โจมตีทรานซิลวาเนียและฮังการี เข้าพิชิตอานาปา , โคพาและทามาทาร์คาน
1480	เมซิห์ ปาซา เข้าล้อมเมืองโรดส์ อะห์เมด ปาซา เข้าล้อมเมืองโอทรันโท
1481	การเสียชีวิตของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 สุลต่านบายาซิดที่ 2 ขึ้นครองราชย์เป็นสุลต่านคนต่อไป สงครามที่เมืองเยนิเสฮิร ระหว่างบายาซิดกับเจม อำนาจของอาณาจักรอูซมานียะฮ์ยอมพ่ายแพ้ไปที่เมืองโอทรันโท

จากที่ได้กล่าวถึงลักษณะการปกครองของสุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 จะเห็นได้ว่าการปกครองของพระองค์ได้มีการนำบทบัญญัติอัลกุรอานมาเป็นธรรมเนียมในการบริหารประเทศ ในระบบการบริหารผู้ที่มีตำแหน่งผู้บังคับบัญชาสูงสุดคือตำแหน่งสุลต่าน มีระบบสภา ดิวาน ที่มีแกรนด์วิเซียร์เป็นตำแหน่งสูงสุดแต่มีอำนาจรองลงมาจากสุลต่าน มีหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ข้าราชการ บริหาร และบรรดาอูลามาคู นักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญทางศาสนา มาประชุมปรึกษาข้อราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการร่างกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นมาโดยนำหลักการจากบทบัญญัติ อัลกุรอานเป็นพื้นฐานของตัวบทกฎหมาย กฎหมายฉบับนี้เรียกว่า Qaanun

Namah นอกจากนี้สิ่งที่ประสบความสำเร็จในการบริหารปกครองในยุคนี้คือการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 ได้มีการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดีในการที่จะยกทัพไปตีกรุงคอนสแตนติโนเปิล มีการเตรียมพร้อมทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย รวมถึงองค์ประกอบอื่นๆไม่ว่าจะเป็นจำนวนทหารที่มีมากมาย อาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีคุณภาพ ทำให้อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานความช่วยเหลือให้ท่านได้ประสบความสำเร็จในการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล และได้มีการขนานนามแก่สุลต่านมุฮัมมัดที่ 2 อัลฟาติห์ ซึ่งหมายถึงผู้พิชิต จากนั้นได้มีการเปลี่ยนมาเป็นเมืองหลวงกรุงคอนสแตนติโนเปิลของอาณาจักรไบแซนไทน์มาเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรออตโตมันโดยมีชื่อใหม่ว่า อิสตันบูล